

Leto XX. Stev. 191

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 // MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
// OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZA-
NOSTI Z »BORBO«

PO BLEJSKIH PRIPOROČILIH ZA USTANOVITEV POSVETOVALNE SKUPŠČINE

NOVA OBLIKA SODELOVANJA zavezniških balkanskih držav

Izjava predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada »Borbi«

Uredništvo »Borbe« se je obrnilo na predsednika Zvezne ljudske skupščine Mošo Pijada s prošnjo, naj pove svoje mnenje o spomenici zunanjih ministrov Grčije, Turčije in Jugoslavije, v kateri priporočajo temeljna načela za organizacijo in pristojnost posvetovalne skupščine dežel, ki so podpisale ankerski sporazum.

Tovariš Pijada se je rad odzval tej prošnji in dal naslednjo izjavo:

»Z velikim zadovoljstvom sem prebral besedilo spomenice, s katero so zunanji ministri Grčije, Turčije in Jugoslavije s sestanka na Bledu priporočili svojim vladam splošna načela za ustanovitev posvetovalne skupščine podpisnic ankerskega sporazuma. Njihovo izhodišče pri tem je bilo, da je bila ustanovitev te skupščine sklenjena že lani junija v Atenah. Splošna načela iz spomenice, ki naj jih potrdijo tri vlade, bodo le-tem pomagala pri končnem sklepanju o ustanovitvi posvetovalne skupščine, razen tega pa jih spomenica pooblašča, da sestavijo tudi statut skupščine. Stvar je torej v rokah treh vlad, trije parlamentari pa bi se lotili tega dela s tem, da bodo potrdili statut in določili svoje člane v posvetovalno skupščino.

Spomenica se je povsem pravilno omejila na ugotovitev nekaterih temeljnih načel za organizacijo in pristojnost posvetovalne skupščine. Rad bi poudaril, da navedena načela v celoti ustrezajo potrebam takšne posvetovalne skupščine. Duhu enakopravnosti treh dežel, članic zveze, povsem ustreza demokratična določba prvega člena spomenice, da bodi posvetovalna skupščina sestavljena iz enakega števila predstavnikov treh dežel in da te predstavnike določijo njihove ljudske skupščine iz vrst svojih članov.

Povsem razumljivo je, da bi lahko posvetovalna skupščina -- to kaže že njeno ime -- vladam dežel članice dajala samo pobude in priporočila, vtem ko bi odločanje o njih ostalo v rokah vlad. Splošna načela iz spomenice zadostujejo kot načelni temelji, tako rekoč kot ustavne določbe za posvetovalno skupščino. Ko bodo sestavljali statut, bodo zadeli na nove probleme, organizacijske in tehnične, ki jih bo treba urediti. Prepričan sem, da bodo našli takšen izhod, ki bo do novo orodje sodelovanja med deželami, članicami zveze, usposobil, da bo v celoti izpolnilo vlogo, ki ji jo lahko odigrala posvetovalna skupščina za uresničitev ciljev, zaradi katerih bo vzpostavljena.

Grška delegacija odpotovala iz Ljubljane
Na letališču so se od nje poslovili člani delegacije FLRJ s Kočo Popovičem, v imenu Izvršnega sveta LRS pa dr. Breclj

Ljubljana, 10. avg. Medtem ko je turška delegacija, ki je sodelovala v razgovorih na Bledu, odpotovala sinoči s postaje Lesce-Bled s posebnim vlakom v Turčijo, je grška delegacija zapustila Bled danes zjutraj in krenila z avtomobili proti Ljubljani. Nekaj minut pred 9. uro je delegacija prispela na poti skozi Ljubljano na letališče, odkoder je odpotovala s posebnim letalom grške aerolinije v domovino.

Najprej so prispeli na ljubljansko letališče grški minister zunanjih zadev g. Stefanos Stefanopoulos in grški veleposlanik v naši državi g. Spiros Kapitanides s soprogo, nekaj minut zatem pa je privozišla na civilno letališče JAT kolona avtomobilov z ostalimi člani grške delegacije in jugoslovanske delegacije.

Godba JLA je pred letalom, ki je bilo pripravljeno za pollet, zaigrala grško in jugoslovansko himno, nakar je zunanji minister Grčije g. Stefanopoulos v spremstvu državnega tajnika Koče Popoviča pregledal častno četo. Člani jugoslovanske delegacije blejske konference so se pred odhodom prisrčno poslovili od ministra Stefanopoulosa in njegovega spremstva. Poleg državnega tajnika Koče Popoviča, podtajnika dr. Aleša Beblerja, namestnika šefa generalštaba JLA generala Ljuba Vučkovića in ostalih članov jugoslovanske delegacije se je poslovil tudi grški veleposlanik v Beogradu g. Spiros Kapitanides, v imenu izvršnega sveta Slovenije pa podpredsednik sveta dr. Marijan Breclj.

Ko se je letalo, v katerem je bil poleg grške delegacije tudi naš veleposlanik v Grčiji Radoš načelih Ustanovne listine Združenih narodov in da zato pomeni velik prispevek narodov treh dežel h krepitvi te mednarodne organizacije.

Današnji atenski časniki na prvih straneh in z velikimi naslovi objavljajo poročila z Bledu o sklenitvi zveze. Vsi časniki v naslovih poudarjajo pomen sklenitve trojne zveze, kakor na pr. »Velikostna manifestacija trojnega sodelovanja«, »Balkanska zveza -- zgodovinska etapa za ohranitev miru na Balkanu«, »Balkanska zveza instrument za zagotovitev miru«. Časniki objavljajo celotno besedilo sporazuma, izjave zunanjih ministrov treh dežel na tiskovni konferenci in nji-

To pomeni, da bo imela v posvetovalni skupščini vsaka dežela enako število glasov ne glede na število prebivalcev, in da ima vsaka ljudska skupščina proste roke v tem, kako bo z izbiro določila svoje predstavnike v posvetovalni skupščini. Sestava vsake delegacije bo vsekakor ustrezala sestavi skupščine, ki jo določijo. To načelo enakega predstavnika je pravilno in dobro ne samo za sedanje stanje trojne zveze, marveč bo prav tako ustrezalo tudi za primer, da bi se zvezi pridružile tudi druge države. To demokratično, federalistično načelo enakopravnosti utrjuje tudi določba čl. 5 spomenice, ki predvideva, naj pobude in priporočila posvetovalne skupščine določijo večino glasov vsake narodne skupine. S tem bi bilo izključeno sleherno preglasovanje ene skupine po drugih dveh, kar je v enakopravnem odnosu bistveno važno.

Povsem razumljivo je, da bi lahko posvetovalna skupščina -- to kaže že njeno ime -- vladam dežel članice dajala samo pobude in priporočila, vtem ko bi odločanje o njih ostalo v rokah vlad. Splošna načela iz spomenice zadostujejo kot načelni temelji, tako rekoč kot ustavne določbe za posvetovalno skupščino. Ko bodo sestavljali statut, bodo zadeli na nove probleme, organizacijske in tehnične, ki jih bo treba urediti. Prepričan sem, da bodo našli takšen izhod, ki bo do novo orodje sodelovanja med deželami, članicami zveze, usposobil, da bo v celoti izpolnilo vlogo, ki ji jo lahko odigrala posvetovalna skupščina za uresničitev ciljev, zaradi katerih bo vzpostavljena.

ITALIJA IN TRŽASKO VPRAŠANJE

KOMINFORMOVSE SPLETKE OKROG TRSTA

Sklicujejo se na »obveznosti« Angloameričanov z dne 8. oktobra in hočejo onemogočiti sporazum

(Od posebnega dopisnika Borbe)

Rim, 10. avgusta

Vlada je sklenila zaorniti spletke kominformovcev in neofašistov, s katerimi bi radi pozročili parlamentarne težave na poti k morebitni poravnavi tržaskega spora. Kominformovci se sklicujejo na člen 62. Ustave in groze, da bodo sklicali parlament na izredno zasedanje, če bi nameravala vlada prirediti v sporazum o Trstu, preden bo parlament z glasovanjem odobril njegove klavzule.

Ministrski svet je sklenil nadaljevati pogajanja o Trstu do konca in ob začetku jesenskega zasedanja parlamenta obvestiti poslance o morebitnem sporazumu ter morda takrat zahtevati glasovanje o zaupnici. Pri novem sklepu se vlada sklicuje na preogovate, ki ji jih daje ustava in med katere sodi tudi pravica, da lahko sklepa in podpisuje mednarodne pogodbe.

Hkrati so se v polemikah o tem sklepu pojavili zgodovinski pregledi stališča KP Italije nasproti tržaskemu vprašanju, ki že

sami po sebi osvetljujejo to zadnjo in kombinirano kominformovsko in neofašistično spletko. Od leta 1945 do 1948 je igrala Togliattijeva stranka dvojno igro: javno je trdila, da pripada STO Jugoslaviji, potem se je zavzemala za uporabo mirovne pogodbe, v resnici pa je, sodeč po dokumentih, ki jih je nedavno objavil sam CK KPI, izpodbujala članstvo svoje stranke k protijugoslovanskemu iredentizmu.

V govoru leta 1945 je Togliatti pozval tržasko delavce, naj svedečano sprejmejo jugoslovansko osvobodilno vojsko, vtem ko je hkrati v tajni okrožnici pozval svoje eksponente v Trstu, naj zagovarjajo italijansko stališče in pobijajo »razumljive želje tržaskih delavcev, da bi se priključili socialistični Jugoslaviji, ki pa jih ni treba odbravati«. Marca 1948 so togliattijevci s pridržkom sprejeli tržasko deklaracijo, nekaj mesecev pozneje, po resoluciji Kominforma, pa so postali njeni najbolj vneti zagovorniki. To stališče so spravili togliattijevci v sklad s sovjetsko linijo »izpolnitve mirovne pogodbe, češ da je treba vzpostavitev STO smatrati za najboljšo pot k priključitvi vsega STO k Italiji.

V zadnji fazi zgodovine tržaskega spora -- od Pellovih sovjetističnih in iredentističnih izgovorov ter 8. oktobra od sedanjih pogajanj -- je kominformovsko vodstvo spreminjalo svoje stališče na zelo delikaten način: kominformovci so bili stalno v opoziciji proti demokratični vladi, hkrati pa so glasovali zanjo, ko je šlo za angloameriški sklep z dne 8. oktobra. Ko pa je razvoj dogodkov izbral pot pogajanj in sporazumne ureditve tržaskega vprašanja, kominformovci spet odgovarjajo: »Ne! Zahtevamo izpolnitev sklepa z dne 8. oktobra!«

Cilj je jasen. Togliatti sprejema kot edini izhod 8. oktobra, ker ve, da bi to povzročilo nepremostljiv prepad v jugoslovansko-italijanskih odnosih, prikladen za razne mednarodne spletke. Zato bi rad z zadnjim parlamentarnim mahinacijo onemogočil sporazum, ko nastopa s propagandno protitezo: če sporazum zdaj ne bo sklenjen, Italija nima kaj izgubiti. Se zmeraj velja obveznost Angloameričanov z dne 8. oktobra, po kateri nam morajo izročiti cono A.

Zato se spričo polemik zadnjih dni o parlamentarni proceduri v tržaskem vprašanju nihče ne čudi, da se je Togliatti znašel v svoji akciji na poti zveze z neofašisti.

Grški kralj Pavel predsedniku maršalu Titu

Beograd, 10. avgusta (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je prejel od grškega kralja Pavla tole brzojavko:

»Ob podpisu pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in vzajemni pomoči med našimi tremi državami bi rad izrazil Vaši ekscelenci veliko radost, ko vidim, da se še bolj utrjujejo tesni stiki med našima dvema narodoma. Globoko sem prepričan, da bo to zgodovinsko dejanje zagotovilo neodvisnost in varnost naših dežel in hkrati okrepilo mir na svetu.«

Predsednik republike sprejel Štambuka

Brdo pri Kranju, 10. avgusta (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je danes dopoldne sprejel na Brdu jugoslovanskega izrednega poslanika in pooblaščenega ministra v Adis Abebi Zdenka Štambuka, pred njegovo vrnitvijo v Etiopijo.

FRANCOSKA SKUPŠČINA IZGLASOVALA ZAUPNICO MENDES-FRANCEVI VLADI

Najširša gospodarska pooblastila

Iz govora predsednika francoske vlade o novem gospodarsko-finančnem programu

Pariz, 10. avgusta
Francoska Narodna skupščina je danes sprejela s 361:90 glasovom zaupnico vladi Mendès-Francea v zvezi s posebnimi pooblastili, ki jih je vlada zahtevala, da bi uresničila svoj ekonomsko-finančni program. To so najširša gospodarska pooblastila, ki jih je po vojni dala francoska Narodna skupščina francoski vladi. Poslanci KPF so glasovali proti Mendès-Franceu.

Pod predsedstvom Andréja le Troquera se je danes dopoldne začela pomembna seja francoske Narodne skupščine. Francoski poslanci naj bi se na njej izjavili o posebnih pooblastilih, ki jih je od skupščine zahtevala Mendès-Franceova vlada glede uresničitve gospodarsko-finančnega programa za obnovo države.

Prvi je govoril predsednik vlade Mendès-France. Poudaril je,

Predsednik Tito in Miha Marinko se na svečanem sprejemu na Bledu razgovarjata s turškim zunanjim ministrom Köprülüjem

dejal je tudi, da se vladi mudi z uresničitvijo ekonomsko-finančnega načrta. Sodi, da bi morali s povečanjem proizvodnje izboljšati življenjske pogoje največjega števila ljudi. Mendès-France je dalje dejal, da je treba delavskemu razredu nuditi tisto, kar mu pripada od nacionalnega dohodka. Vztrajal je zlasti na razširitvi kolektivnih pogodb in na potrebi, da se delavci bolj zavzamejo za proizvodnost.

Govorec o razmerju med ravnijo mezd in obsegu proizvodnje, je poudaril, da je vlada že sklenila, da bo to spravila v sklad, in sicer 1. oktobra, kar zadeva raven mezd, in 1. aprila prihodnjega leta, kar zadeva obseg proizvodnje.

Zatem je govoril o polni zaposlenosti, ki po njegovem mnenju ni v tem, da bi vsakomur obljubili, da bo še naprej delal tam, kjer je, marveč da se vsakomur zagotovi, da ne bo žrtev konjunkturalne ali majavega gospodarstva.

»S polno zaposlenostjo,« je nadaljeval Mendès-France, »naj bi vzpostavili ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili.« V ta namen bodo ustanovili sklad za zbiranje delovne sile.

Predsednik francoske vlade je zatem govoril o rekonverziji, o kateri je dejal, da terja posebne in raznovrstne ukrepe. Ko se je dotaknil tistih krogov, ki so vzemirjeni zaradi rekonverzije, je poudaril, da njegova vlada ne namerava pri tem uporabljati prisilnih ukrepov, marveč želi proizvajalcem, ki so pripravljene izvesti rekonverzijo svojih podjetij, dati pod najboljšimi pogoji na razpolago potrebna sredstva.

Po Mendès-Franceu je govorilo še več drugih poslancev.

Foster Dulles o Balkanski zvezi

Internacionalizacija atomske energije v mirnodobne namene tudi brez sodelovanja ZSSR

Washington, 10. avg. — Državni tajnik John Foster Dulles je v razgovoru z novinarji izjavil, da je vlada ZDA zadovoljna, da so Jugoslavija, Grčija in Turčija sklenile zvezno pogodbo. Izrazil je upanje, da se bo trem balkanskim deželam posrečilo še bolj razširiti svoje sodelovanje.

Izjavil je tudi, da vlada ZDA proučuje možnost ostvaritve ameriškega predloga o internacionalizaciji uporabe atomske energije brez sodelovanja ZSSR. Sedaj obravnavajo to vprašanje glede na to, da je bilo stališče ZSSR v dosedanjih pogajanjih o načrtu predsednika Eisenhowerja o atomski energiji venomer odklonilno. ZDA nameravajo gledati internacionalizacije uporabe atomske energije korakati naprej složno z drugimi deželami, ki hočejo pri tem pomagati, in s tistimi, ki bi utegnile imeti koristi od uporabe atomske energije v mirolnih namene. Vlada ZDA v ostalem še zmeraj pričakuje dokončni sovjetski odgovor na predlog predsednika Eisenhowerja. Vsi ameriški zavezniki so se seznanili s potekom zasebnih ameriško-sovjetskih razgovorov o tem vprašanju.

Na vprašanje, kaj bo vlada ZDA ukrenila spričo sovjetske propagande v zvezi z zadnjima sovjetskima notama, je Dulles odgovoril, da sta ti notii vplivali zgolj na javno mnenje Francije in Nemčije in da morata sedaj ti vladi z ustreznimi ukrepi ublažiti učinek sovjetske propagande.

Kar zadeva odgovor zahodnih veleisl na zadnji sovjetski notii, bodo te, še preden bodo odgovorile nanju, seznanile z njuno vsebino države v sklopu Atlantskega pakta ter Nemčijo in Avstrijo.

Pariški odmev
Pariz, 10. avg. (AFP). — Vsi današnji pariški časniki priobčujejo obširne informacije o podpisovanju vojaške zveze balkanskih dežel. Razen splošnih potez pogodbe o zvezi priobčujejo nekateri časniki tudi lastne komentarje.

Vremensko poročilo
Stanje vremena danes ob 7. uri: Na hladni fronti v zvezi s področjem nizkega zračnega pritiska nad Dansko se je razvila južno od Alp malo aktivna sekundarna depresija. S tem doteka v našo kraje še topla južna strujanja, pričakovati pa je, da nas bo hladnejši zrak v toku noči prešel s kratkotrajnejšimi nadvinjanji.

V Jugoslaviji je bilo danes dopoldne v Sloveniji, Hrvaški in severnem Jadranu pretežno oblačno vreme, v ostalem delu države pa pretežno jasno vreme. Temperatura so bile ob 10. uri v Sloveniji med 19 in 23 stopinj, v ostalih predelih pa med 27 in 32 stopinj.

V Ljubljani je znašal zračni pritisk ob 7. uri zjutraj 725,5 mm, temperatura zraka 20,6, relativna vlaga 76%.

Vremenska napoved za sredo, 11. avgusta. Ponoči še nekaj padavin, delno nevihtnega značaja. Podnevi postopno izboljšanje do manjše oblačnosti. V popoldanskih urah v alpskem svetu nagnenje h kratkim krajevnim ploham. Dnevne temperature so 20° C, na Primorskem do 28° C.

MED INDOANEZIJSKIMI SOCIALISTI

Politična in ideološka gledišča

Obisk v industrijskem kraju Bandungu

Ze v Burmi so nam Indonezijski socialisti pripovedovali, da je mesto Bandung, industrijski kraj v gorah zahodne Jave, trdnjava stranke. Bili smo veseli, ko smo po prihodu v Indonezijo zvedeli, da bomo obiskali to mesto.

V Bandung smo prispeli proti večeru skupaj z mladim, simpatičnim in bojevitim članom politbiroja Socialistične stranke Indonezije Subadjo. Tisti večer je bil sestanek socialistične stranke organizacije mesta Bandunga. Ker so bili obveščeni o našem prihodu, so naprosili tov. Milentija Popovića, naj se udeleži sestanka in seznanji članove s socialističnim razvojem ter notranjo in zunanjo politiko Jugoslavije.

Dolga soba v hiši, kjer ima prostore tajništvo organizacije, je bila nabito polna. Mnogi so morali stati pri vratih in v sosednji sobi. Besede tov. Popovića so vsi poslušali z največjim zanimanjem, potlej pa so ga začeli vpraševati o tem in onem. Vprašanja so bila zelo zanimiva, politično bolj zrela in teoretično bolj utemeljena od mnogih vprašanih, ki smo jih slišali v drugih deželah iz ust politično uglednejših ljudi. Iz teh vprašanj smo tudi povzeli, da si indonezijski socialisti niso na jasnem, kako je s »komunizmom«. To je nedvomno posledica bridkih izkušenj s kominformovsko stranko Indonezije, kakor tudi drugimi kominformovskimi strankami po svetu, ki so to ime zelo kompromitirale. Nekdo je vprašal, zakaj se Jugoslavlani imenujejo komuniste, če je naša praksa čisto socialistična. Pojasnila tov. Popovića o tem, kaj je socializem in komunizem, kaj pa kominformizem in sovjetska birokracija, kakor tudi o tem, da se mi, jugoslovanski komunisti, borimo med drugim tudi zato, da vrnemo izrazu »komunizem« nje-

gov prejšnji pomen in ga popolnoma s stvarno vsebino, so sprejeli poslušalci z razumevanjem in živahnim odobravanjem.

Voditelji Socialistične stranke Indonezije so nam pravili, da sta bili sedanja socialistična in kominformovska stranka Indonezije še pred nekaj leti tesno povezani in da so bili celo sedanji kominformovci z njimi v isti stranki. Vsi so se dolga leta vzgajali skupaj v duhu marksizma, leninizma in stalinizma, kakor pravijo. Stalinizem je zanje še zmeraj neprijetna dediščina. Hoteli bi postati dosledni socialisti in revolucionarji. Zato pravijo, da so z gledom Jugoslavije, naša teorija in praksa zanje zelo važni.

Ko so kominformovci leta 1948 nastopili z orožjem v rokah proti mladi indonezijski republiki in ji zasadili nož v hrbet, so se socialisti ločili od njih. Socialistična stranka je začela šele zadnja leta nastopati s posebnim programom. Na prvem kongresu februarja 1952 v Bandungu so določili splošna programska načela, v katerih je re-

čeno, da temelji »Socialistična stranka Indonezije na Marxovem in Engesovem znanstvenem socializmu in da hoče vzpostaviti demokratično socialistično družbo.« Program govori o glavni nalogi, o socialističnem načrtnem gospodarstvu, v okviru katerega se lahko razvija »kolektivna, pa tudi individualna in privatna lastnina«, dalje o boju proti fevdalnim ostankom in birokratizmu, o razvijanju široke družbene demokracije na podlagi decentralizacije in o sodelovanju vsega ljudstva, zlasti delavcev in potrošnikov, v upravljanje proizvodnje.

Stranka pa še ni do kraja proučila vseh prečitih vprašanj. Glavni odbor je sklenil, da bodo storili na prihodnjem strankinem kongresu. Ze prej pa bodo obširno razpravljali o vseh važnih vprašanjih. Socialistična stranka Indonezije je ideološko in politično enotna in zanjo niso značilni čisto povsem nasprotujoči si nazori, kakor so za Socialistično stranko Indije.

Aleksander Sokorac

LONDONSKI TISK O BLEJSKI POGODBI

Pomen Balkanske zveze sega preko balkanskih meja

(OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

London, 10. avg. Angleški tisk obširno obravnava pogodbo o Balkanski zvezi, ki jo označuje za najvažnejši dogodek zadnjih dni. Glavni listi so objavili svoja posebna poročila neposredno z Bleda, »Times« in »Manchester Guardian« sta objavila tudi posebna uvodnika o pogodbi in njeno celotno besedilo.

V svojih komentarjih listi ugotavljajo predvsem, da pomeni pogodba znaten prispevek k utrditvi evropske obrambe in varnosti. Listi opozarjajo na obrambno moč balkanskih zaveznic in navajajo tudi podatke o njihovem obrambnem potencialu. »Daily Express« sodi, da je leta sedaj najmočnejši v Evropi.

»Times« povzemajo z blejskega službenega poročila predvsem navedbo, da pogodba v še večji meri kakor doslej omogoča balkanskim zaveznikom deželam konstruktivno politično sodelovanje na mednarodnem torišču in da prav zato pomeni dragocen prispevek h konsolidaciji miru. Pogodba, pravi list, veže tri dobro izvežbane vojske na enem izmed občutljivejših sektorjev evropske obrambe. List pripisuje tudi poseben pomen 2. in 6. členu pogodbe ter načrtu o balkanski posvetovalni skupščini.

»Daily Telegraph« sodi, da pomeni blejska pogodba nov člen v obrambnem sistemu svobode na svetu. Njen pomen presega balkanske meja, ki je njihovi obrambi pravzaprav prvenstveno namenjena.

»Manchester Guardian« ugotavlja, da so Turčija, Grčija in Jugoslavija močno občutile medsebojno odvisnost in je bilo zato naravno, da so svojo lansko pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju razvile v zvezo s stalnim posvetovalnim organom.

Listi beležijo tudi vtise, ki jih je pogodba napravila v Italiji, pri izražajo nado, da se bo nemara tudi ona priključila tej zvezi. Ta čas je sicer v Italiji nastala vznemirjenost in po poročilu polslužbenega »Times« zavzemajo Italijani še zmeraj kritično stališče do nove zveze, kar zveni nekoliko napak, če se Italija navaja kot »prvi kandidat« za pristop k zvezi. D. Blagojević

PO SKLENITVI BALKANSKE ZVEZE

Köprülü o pomenu blejske pogodbe

Skoplje, 10. avgusta (Tanjug). Turška delegacija, ki se vrača z Bleda v Ankaru, je notoj potovala skozi Skoplje. Na postaji so jo pozdravili člani Izvršnega sveta Ljudske skupštine Makedonije in skopskega MLO.

V vlaku je turški zunanji minister Fuad Köprülü sprejel novinarje in jim je govoril o po-

menu blejske zvezne pogodbe. Kar smo podpisali na blejski konferenci, je dejal, pomeni novo etapo v zgodovinskem razvoju na Balkanu. To ni važno samo za naše tri dežele, marveč za vse narode, ki si žele miru na svetu. Zadosten dokaz za veliki pomen blejske pogodbe je že to, da je ves svetovni tisk toliko pisal o njej.

Poseben vtis, je nadaljeval, je kakor vedno napravil na nas zelo topli sprejem, ki so nam ga priredili ne le voditelji jugoslovanskih narodov, ampak tudi vse ljudstvo. Globok vtis je name napravil s svojimi prirodnimi lepotami Bled, ki sem ga zdaj prvič videl.

Po kratkem prestanku je posebni vlak krenil dalje proti meji. Do Djevdjelije sta turško delegacijo spremljala jugoslovanski veleposlanik v Ankaru Miša Pavičević in svetnik v državnem tajništvu za zunanje zadeve Dragomir Petrović.

IREIDENTISTIČNE DEMONSTRACIJE V TRSTU

Trst, 10. avgusta (Tanjug). V centru mesta so nocoj nastale ireidentistične demonstracije. Po nekem ireidentističnem zborovanju so demonstranti vzklikali po mestu »italijanski Istri, ki da se bodo vanjo vrnili. Slišati je bilo tudi žaljive vzklike proti Jugoslaviji in njenemu predsedniku republike. Policija ni intervenirala, čeprav demonstrativni sprevid po mestu ni bil dovoljen. Demonstracije še trajajo.

MOSKVA, 10. avg. (R). Angleški laburistični delegaciji, ki je davi prispela v Moskvo, od koder bo po jutrnjem nadaljevala pot v Pekin. Je nocoj ministriki predsednik. Maenkov prireditel večerjo, ki so se udeležili poleg angleškega veleposlanika v Moskvi tudi zunanji minister Molotov, njegov namestnik Višinski, trgovski minister Mikojan in drugi.

HAMBURG, 10. avg. (R). Položaj zaradi stavke kovinarskih komunalnih, gradbenih in prometnih delavcev je danes zaostri. Prišlo je do več spopadov s stavkoci, v Monakovu pa tudi s policijo. Delo je v vseh glavnih tovarnah ustavljeno.

Zgodovinski dnevi na Bledu

Grški zunanji minister g. Stefanos Stefanopoulos in naš državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović podpisujeta pogodbo o zvezi, političnem sodelovanju in medsebojni pomoči med Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo

Po podpisu pogodbe je predsednik Tito priredil na Bledu svečan sprejem, ki so se ga udeležili člani vseh treh delegacij, diplomatski zbor in drugi gostje. Na sliki: predsednik Tito pozdravlja tuje diplomate

Minister Stefanopoulos se razgovarja z Jovanko Broz

Predsednik Tito med svojimi gosti

Člani delegacij balkanskih držav so med blejsko konferenco preredali tudi krajshe izlete. Na sliki: skupina delegatov ob Bohinjskem jezeru

DANES PO SVETU

ANAHRONIZEM

Vprašanje portugalskih posesti na indijskem podkontinentu je povzročilo veliko napetost med Indijo in Portugalsko. Indijski ostrih not je stedišč izgovor indijskega generalnega konzula iz Goa in portugalskega generalnega konzula iz Bombaya Pradnikli osvobodilnega gibanja Goe, pristajali združiti z Indijo so prevzeli oblast v nekaterih vaseh. Za 15. avgust je predvidena še bolj množična akcija protestov v osvobodilnega gibanja (Azad Goan Dal) za odstranitev portugalske oblasti.

Lizbonska vlada doži Indijo, da se vmešava v portugalske notranje zadeve in da je zagrešila agresijo v Gol. Obrnila se je tudi na zvezo Atlantiskega pakta. Voditelji osvobodilnega gibanja Goe so izjavili, da bodo svoj boj bili z miroljubnimi sredstvi. Portugalski so razglasili, da bodo uporabili orožje, če bi osvobodilno gibanje hotelo prevzeti oblast. Posamezni spopadi nikakor niso izključeni.

Gre za dvoje povsem nasprotujočih si stališč. Portugalsko stališče: Goa je neolicijno portugalsko ozemlje, na katerem izpolnjuje Portugalska »keršćansko« in »civilizatorsko« poslanstvo. Indijsko stališče: portugalske kolonije so anahronizem. Goa ima pravico, da si pripravi osvoboditev in prikljućitev v Indiji.

Ni dvoma, da portugalska teza nikakor ni upravićena. Na Portugalsca odpade komaj 5% prebivalcev portugalskih posesti v Indiji. »Civilizatorsko« poslanstvo Portugalske je treba pripisati, da prebivalci Goe ne živajo niti najosnovnejših demokratičnih pravic. Napovedne Indiji so izpostavljeni neprestanim represalijam, aretacijam in izgonom.

Portugalska oblast na indijskem ozemlju je res anahronizem, vlasti po vpostavitvi neodvisnosti Indije. Vlada v New Delhiju te večkrat ponudila razgovore, ki bi privedli do ureditve tega vprašanja. Portugalska vlada pa je odklonila stierhni razgovor, katerega izhoditće ne bi bilo priciznaenje njenih »pravice« v Gol Zda j e

portugalska vlada namesto pogajanj, ki bi se nanašala na bistvo vprašanja, predlagala, naj bi poslali v Goo nevtralne opazovalce, ki bi preskajali »znaćni« demonstrantove. Tudi s tem predlogom oćitno podpira svojo tezo o »agresiji«.

Zanimivo je, kdo je nastopil v obrambo portugalskih kolonialnih koristov. Med zahodnimi diplomati, ki so posredovali v New Delhiju, omeñajo zlasti predstavnika Italije, Vatikanski predstavnik je »srznil« zasrbrljenost sprico razvoja dogodkov v zvezi s portugalskimi posestmi v Indiji. Oglasil se je tudi Franco. Predsednik južnoafriške vlade Malan predlagal tesnejše stike med Portugalsko Južno Afriko za »obrambo« pred Indijo. Bil bi celo za vzpostavitev nekakšnega sanitarnega korlona okrog Indije. Mednarodni vaticansko-klerikalni in kolonialistični mehanizem se je spustil, ne privkraj, v protindijsko akcijo.

Indijska vlada je odloćno zavrnila bojazen, izraženo v neki angleški noti, da bi utegnila uporabiti silo, in sicer s pojasnilom, da je Indija stalno iskala mirno ureditev tega vprašanja s pogajanj. Portugalska nima kaj iskati na indijskem podkontinentu. G. A.

Napovedi o paktu

za obrambo dežel v Jugovzhodni Aziji

New York, 10. avgusta (Tanjug). V Washingtonu sodijo, da bo obrambni sistem Jugovzhodne Azije postal 1. septembra stvarnost. Zvezi, ki ima vojaški gospodarski znaćaj, se bodo pridrućile ZDA, Velika Britanija, Fran-

cija, Avstralija, Nova Zelandija, Filipini, Tajland in Malajska.

»Washington Post« poroća, da je to zatrdil pomoćnik ameriškega zunanjega ministra Walter Bedell Smith v nevezanem razgovoru »z najvišjimi predstavniki ameriškega kongresa«. Na vprašanje, ali bodo v tako kratkem času pridobili Veliko Britanijo za sodelovanje, je Bedell Smith baje odgovoril, da so Britanci »neformalno že privolili vanje«. Pristavil je, da sta Avstralija in Nova Zelandija vztrajali na britanski udeleži.

Trgovski kompenzacijski sporazum s CSR

Dunaj, 10. avg. (Tanjug). Tu je bil danes sklenjen kompenzacijski sporazum med trgovskima zbornicama Jugoslavije in Češkoslovaške. Veljal bo leto dni. Med obema državama bo izmenjanega blaga za 3,5 milijona dolarjev za vsako stran. Jugoslavija bo uvozila iz Češke valjane kovine, kaolin, šamotno opeko, elektriški porcelan, dele vozil in strojev, razne stroje in drugo. Češkoslovaška pa iz Jugoslavije meso, tobak, vino, krmo, sveže sadje, suhe slive, živino, tanin in drugo blago.

Kritika Mendes-Franceove politike v Indoneziji in Maroku

Pariz, 10. avg. (R). Na nocojšnjem nadaljevanju zasedanja francoske narodne skupščine je ministrski predsednik Mendes-France terjal zaupnico vladi glede njene politike v Tuniziji. Vrsta poslancev je kritizirala njena pogajanja s tunizijsko stranko Neodestur in ji je oćitala, da pomeni njena politika umik Francije iz Severne Afrike.

Mendes-France jih je zavrtaćal, češ da bi se bila vlada znašla v Tuniziji pred enotno opozicijo proti sporazumu, ko bi ne bila začela pogajanj z Neudesturim, in da je položaj v Severni Afriki zgolj podedovala od prejšnjih vlad. Ta položaj je zelo resen. Kar pa zadeva Maroko, je vlada pripravljena, če bosta onod za vladala mir in red, predlagati Maroćanom daljnosežne reforme,

ki jim bodo zagotovile vse večjo odgovornost v upravi dežele. Za sedaj pa še ne more biti govora o tem, da bi Maroko dobil popolno avtonomijo.

Razprava se nadaljuje. Nema- ra bodo še to noć glasovali v zahtevani zaupnici vladi.

Nemiri v Maroku

Rabat, 10. avg. (R). V zvezi z maroškim muslimanskim praznikom so nastali danes v Maroku novi nemiri. V mestih se je pojavilo na tisoće članov berberskih plemen, ki so demonstrativno praznovali praznik po navodilih sedanjega sultana. Pristajali istiklala pa so praznik bojkotirali. Ponekod so organizirali stavke. V Marokcu se bil hudo ranjen neki policijski komisar. V Blizini Rabata je bil ubit neki policijski straćnik. V okolici mest so zažgali več kmetij in kašć.

KULTURNI OBZORNIK

ZAPISKI OB IZISLI KNJIGI

O preizkušnjah in preizkušencih

Najzvestejši zaveznik in najvdanejši pomagač slehernega propadlega režima, sleherne v krvi zadušene ideologije, je človeška pozabljenost, pogostokrat odrešujoče koristna, toda večkrat zavrtna opojna lastnost, da z instinktivno gotovostjo izločimo iz sebe vse slabo, sramotno, mučno ali ponižujoče.

Podtalno življenje vseh aktiviranih razbojnikov, raznovrstnih fašističnih sistemov in njihovih demagoških »državotvornih« Hitlerjevih rabljev se prav tako hrani s kisikom pozabljenosti. Vsi iz te družine, ki se jim je posrečilo prebresti nevarnosti, prvi veliki zamah roke pravice, dihaajo v tem zraku s polnimi pljuči. In mi, namesto da bi poklicali na odgovornost slehernega krivca, oziroma da bi vsaj neprenehoma bdeli nad njihovimi dejanji, smo, komaj nekaj let po strahotah, ki si jih človek ne bi mogel niti zamisliti, priče po-

obsežno delo, ki je te dni izšlo iz tiska z naslovom »Zidovski almanah 1954« v založbi Zveze židovskih občin Jugoslavije.

Slehernej izveček iz te knjige, ki ima 300 strani, izpod peresa židovskih in tudi nežidovskih avtorjev spominja in postavlja pred sodišče človeške časti nečlovečnosti fašizma. Knjiga je zlasti zanimiva po tem, da nam navaja mnogoštevilne, doslej neznane podatke iz slavni dni narodnoosvobodilne vojne, in sicer s prikazovanjem borcev — udeležencev in padlih mučencikov židovskega rodu.

Največja vrednota te knjige pa je obsežna študija uglednega pravnikarja in publicista dr. Alberta Weissa »Židje v novi Jugoslaviji«, kjer je podana plastična in bogato dokumentirana zgodovina razvoja in tragičnih kriz židovstva v Jugoslaviji. V svojem zaključnem delu pa nas avtor seznanja s prečim vprašanji številno skrbene, toda po svoji solidarnosti in borbenosti ter delovnem poletu pomembne skupine jugoslovanskih židov. Na malone petdesetih straneh nam daje ta študija neznane podatke o židih, borcih v NOV in v prejšnjih jugoslovanskih levčarskih gibanjih, ki so utrli pot jugoslovanski revoluciji.

Razen tega je v almanahu med drugim objavljena pripo-

vedka Ive Andriča »Bifé Titanice«, črtica Andreja Dejaka »Nemški dijak«, zapiski vojvodinskih in madžarskih pisateljev Istvana Brauna-Quasimoda in Gyula Lukacza, zatem prispevki Fride Filipovičeve, Ljuboše Josića, Isaka Samokovlje, Stanislava Vinavera, Miodraga Pešića in drugih.

Publicistični del obsega študije Zdenka Löwenthala, Monija Fincija, Lisi Mevorah — Petrovičeve, Lavoslava Kadelburga in drugih o posameznih momentih iz življenja in dela židov v Jugoslaviji.

Posebej je treba omeniti tople vrstice akademskega slikarja Alekse Celebonovića, posvečene dvojici nadarjenih jugoslovanskih slikarjev in revolucionarjev židovskega rodu Bori Barohu in Danijelu Ozmi, ki ju je doletela mučeniška smrt. V almanahu je objavljenih tudi nekaj njunih slik.

Zanimiv je tudi članek izrednega izraelskega poslanika v Beogradu dr. Ezre Jorana o prvih petih letih samostojne izraelske države.

Požrtvovalnost ob izdaji knjige take vrste je dokaz življenjske sile zdesetkane skupnosti jugoslovanskih židov, dokaz neomajnega duha v trpljenju prekajene pešiče ljudi, ki prosto dela v svobodni domovini.

Jožef Debrečen

Miroslav Kraljević: Avtoportret s pipo

Razstava ročnih del jugoslovanskih narodov

V starem dubrovniškem poslopju »Rupe«, v zahodnem delu starih zidov so v okviru poletnih iger nedavno odprli razstavo ročnih del narodov Jugoslavije. Pred 500 leti zgrajeno poslopje »Rupe« je bilo prvotno glavno skladišče žita v dubrovniški republiki. Ime pa je dobilo po velikih shrambah. V začetku minulega stoletja so to žitnico spremenili v vojaško skladišče, pred tridesetimi leti pa v lapidarij in pomorski muzej.

Razstavo ročnih del naših narodov so namestili v veliki dvorani. Predmeti so razstavljeni po stenah in stenskih vitrinah ter večjih vitrinskih omarah, stojiščih pod okoli delih kamnitih nosilcev. Tako so prikazana ročna dela v tekstilijah, lesu in keramiki. Vitrina s tekstilijami prikazuje narodna ročna dela po posameznih republikah.

Salzburški festival 1954

(25. julija—30. avgusta)

Kdor je potova v mesto Salzburg, se ne čudi, da je ideja prireditelja festivala prav iz naša tako ugodna tla. Na vsakem koraku srečujemo priče preteklosti, ki so si krojili usodo skozi eno človečije salzburski skofje, ki so bili obnemeli vladajoči knezi. Njihovemu velikemu smislu za umetnost in njihovi gradbeni podjetnosti se ima Salzburg zahvaliti za svoj izgled, ki je čudovit zaradi svoje urejenosti in skladne harmoničnosti. Poleg tega ga lepa okolica v svojih gozdovih, hribih in travnikih prijetno povablja in že sama po sebi privablja številne turiste v kopalnice k Jezerom in termalinim in zdravilnim vrelcem.

Salzburg je rojstno mesto največjega glasbenega genija W. A. Mozarta. Kje naj bi bil primernejši kraj za kult njegove nesmrtni glasbe? Društvo prijateljev Mozartove glasbe v Salzburgu »Mozarteum« si je že davno nadevalo nalogo zgraditi in povodati Mozartovo glasbo. Njemu se je pridružil dunajski Filharmonija, kot najidealnejši čuvár bogatih glasbenih tradicij izza časov dunajske klasične. Tako tvorita ta dva korpusa osnovo vseh glasbenih prireditev salzburskega festivala. Na čelu obeh orkestrrov stoji dva osebnosti, dva velika dirigenta Wilhelm Furtwängler in Bernhard Paumgartner. Slednji je še poleg tega muzikolog in organizator, ki se mu ima Salzburgski festival zahvaliti za sloves, ki ga uživa v svetu.

Prireditvam obeh omenjenih korpusov se je pridružil dunajski operi s uprizeritvami opernih del predvsem velikih avstrijskih skladateljev W. A. Mozarta in Richarda Straussa. Pri naša seveda po kako opero tudi iz drugega repertoarja in vsako leto po eno noviteto (letos na primer prvo izvedbo Penelope, opero Rolfa Liebermana).

Ze mnogo sezon je v Salzburgu obilgata uprizeritev Hofmannsthalove drama »Slehernik«, ki se še vedno daje v uspehi insecenaciji Maksa Reinhardta.

Sijajni in akustični prostori, ki so na razpolago v Salzburgu, se smi vsiljujejo prirediteljem. Tako je velik del prireditev posvečen komorni glasbi, ki prihaja v Mozarteumu in posebno v Residenčni do popolnega izraza. Z gnilom na internacionalni značaj festivala, so znali prireditelji pritegniti k sodelovanju nemške umetnike avetovnega slovesa. Tako sodelujejo letos dirigenti Dimitrij Mitropoulos in Guido Cantelli, godalni kvartet »Quartetto Italiano«, trio Fischer, Schneiderhan, Malnardi, slavna violinistka Jehudi Menuhin in Natan Milstein ter pianista Edwin Fischer in Geza Anda.

Četrti festival je razdeljen na 5 tednov. Menjajo se vršijo operne in baletne predstave, solistični, komorni, orkestralni in drugi koncerti.

Dunajski državna opera daje poleg že omenjene novitete »Penelope« Mozartovi operi »Don Juan« in »Così fan tutto«, Straussovo »Ariadno« in Weberovo »Carostrelca«, seveda z nekaj repriizami.

Balet dunajske državne opere da je en baletni večer. Na sporedu so trije kratki baleti Mozarta, Honeg-

gerja in Casella. Pri poslednjem sodeluje z eno arilo naš tenorist Miro Brajnik, ki je bil za to izrecno povabljen od dunajske državne opere.

Dunajski filharmoniki imajo osem koncertov. Dirigirajo Furtwängler, Dimitrij Mitropoulos (z Metropolitan — opere), Guido Cantelli, Hans Knappertsbusch, Karl Böhm, Edwin Fischer (ki nastopa tudi kot pianist) in George Szell.

Na sporedu imajo poleg klasičkov Haydna, Mozarta in Beethovena, romantikov Schumanna, Brahmsa in Brucknerja še Regerja, Debussya, Ravela, Kreneka, Finema, Milhauda, Blacherja in Prokofjeva.

Komornih koncertov je sedem. Sodelujejo pa na teh koncertih poleg že omenjenih ansamblov še dunajski kvartet »Barilly«, pihalni ansambel Imrgard Seefried, Elizabeta Sewarkopf in Christl Goltz.

Ukrajnski Auli se vrši v času festivala pet vokalno-instrumentalnih koncertov posvečenih religiozni glasbi Mozarta, Pergolesija in Schuberta.

Ne smemo pa pozabiti na enajst koncertov, ki so posvečeni izključno Mozartovi glasbi in jih izvala pod imenom Serenade all Matinee Bernhard Paumgartner z orkestrom Mozarteuma iz Salzburga.

Salzburški festival si je s svojimi dosežanili pridelitvami znal pridobiti svetovni sloves, tako da privlači internacionalna publika v vseh koncertnih in opernih dvoranah. To da kljub temu in kljub mnogim svetovnim umetnikom, ki nastopajo na teh festivalih, leži močan poudarek na domačih avstrijski glasbi in domačih umetnikih, tako da prihaja njih kvaliteta do popolnega izraza.

Na ta način si je Salzburški festival ohranil svoj stil in smisel in ima kot tak velik propagandni pomen za Avstrijo.

Davek na dohodek od kmetijstva

Letos naj bi prešli na novi način obdavčenja kmetov. Čeprav je ostalo pri obdavčenju dohodka v kmetijstvu, vendar prinaša novi sistem važne novosti. Določanje katastrskega dohodka za vsako kmečko gospodarstvo na podlagi okrajnega povprečja spravlja vse kmete, ki delajo v istih naravnih in gospodarskih pogojih v enak položaj, to se pravi, da so njihove obveznosti do družbene skupnosti iste. Kdor več dela in žanje večje sadove svojega dela več koristi gospodarski krepljivi skupnosti, in zato bi bilo krivično, če bi mu naložili večje družbene obveznosti. Naposled je cilj novega sistema, da bodo kmetje vnaprej vedeli, kakšne so njihove obveznosti, da jim bodo že v začetku leta sporočili, koliko znašajo njihovi davki.

Doslej tega ni bilo moč storiti, ker so davčne oblasti po starem sistemu ugotavljale dohodek za minulo obdobje. Tudi za letos kmetom še ni bilo moč povedati, kolikšni bodo davki, ker smo na prehodu iz starega v novi sistem. Potrebne so velike tehnične priprave. Vsakomur pa mora biti jasno, da bo treba že za letos plačati davek po katastrskem dohodku. Vse akontacije so torej samo časasne. Razen tega je prehod na novi sistem obdavčenja uzakonjen in zato so brez podlage, čisto pa tudi zlonamerne vesti, da ne bomo prešli na novi način obdavčenja po katastrskem dohodku. Ni dvoma, da so kmetje novi način obdavčenja sprejeli kot veliko olajšanje in izpodbudo za povečanje kmetijske proizvodnje.

Ce pa pogledamo statistiko, kako daleč smo bili s proučevanjem elaboratov za obdavčenje po katastru do začetka avgusta, lahko po pravici ugotovimo, da s tempom uresničevanja novega sistema nihče ne more biti zadovoljen. Tako so v Srbiji od 222 administrativnih enot odmerili davke samo v 23 ljudskih odborih, v 118 ljudskih odborih se to delo še nadaljuje, v 11 pa se sploh še ni začelo. V ostalih republikah je zakasnitev še večja. Nekoliko boljše je položaj v Makedoniji, kjer so od 27 administrativnih enot odmerili davke v 15.

Ves davčni sistem sloni zdaj na načelih samoupravnosti ljudskih odborov, to se pravi lestvice katastrskega dohodka, oziroma stopnje dodatnega davka predpisujejo ljudski odbori. Zato nosijo tudi vso odgovornost za funkcioniranje sistema. Katastrske komisije so vskladile te lestvice z okrajji in področji, ljudske republike pa so dajale okvirne za razpon stopenj. Mnogi ljudski odbori pa tega dela še niso končali in zato ni moč uporabiti določb zakonskih predpisov, da bi Zvezni izvršni svet in republiški izvršni sveti izrazili svoje pripombe k lestvicam katastrskega dohodka, ki so jih predpisali

ljudski odbori. Isti je tudi vzrok, da ni moč analizirati konkretno davčne politike ljudskih odborov. To je pa važen činitelj, ker so že napovedani instrumenti plana za leto 1955. Naša praksa pa je, da povzemamo izkušnje iz prejšnjih za plane naslednjih let. Ce tega dela ne bomo pospešili, bomo težko uporabili dosežanje izkušnje v prihodnjem letu.

Ze iz dosežanijh izkušenj lahko povzemamo nekatere probleme. Predvsem nastane vprašanje razdelitve davkov po okrajjih znotraj ljudske republike in po občinah znotraj okraja, v okviru občine, med posamezniki. Biti si moramo na jasnem, da bi sistema sploh ne spreminjali, bi bila stara razdelitev dobra. Ne smemo pa pozabljati, da imajo tudi katastrski elaborati in lestvice katastrskega dohodka svoje napake. Bistvene spremembe pa ne izvirajo iz njih, marveč iz novega, bolj objektivnega sistema obdavčenja. To nam najbolje pokaže primer treh okrajev v Srbiji s podobno sestavo proizvodnje in istimi davčnimi stopnjami, pa vendar plača prvi 49, drugi 105, tretji pa 154 % starega davka. Očitno je torej, da v starem sistemu nekaj ni bilo v redu.

Nekateri pravijo, da je obracun lestvic katastrskega dohodka bolj obremenil žitorodne kraje. Slišati je tudi povsem nasprotno trditve. Nekateri tudi trdijo, da so bolj obremenjeni vinogradi, sadovnjaki in vrtovi, da ni pravilno obracun dohodek od živinoreje, da je razpon med prvimi in osmim razredom pri vsaki kulturi prevelik itd. Davčni sistem je zasnovan zelo elastično, tako da na široko omogoča ljudskim odborom, da ga prilagodijo krajevnim razmeram. To pa ni bistvenega pomena. Tudi če je v novem sistemu nekaj napak, jih ne bo težko odstraniti, če katastrskemu dohodku v prihodnje ne bomo prištevali ostalih dohodkov in če bomo z gospodarsko analizo prišli do pravih stopenj za dodatno obdavčenje po katastru. Seveda pa bo treba novi davčni sistem še izpopolnjevati.

Marino Tartaglia: Moja žena

novnega splošnega opravičanja. Kot sad podzavestnega stališča nekega pokolenja in njegovega nagonskega bežanja pred mučnimi privedi kupov trupel je sledilo obdobje najširšega vključevanja v politično, gospodarsko in javno življenje številnih ubijalcev, ki se jim je posrečilo ostati na svobodi, počenši od krvavih generalov kova Greisenau, Manstein, von List, prek nacističnih »znanstvenikov«, ki so pripravljali rasno vojno, vse do široke množice majhnih nacistov. Rehabilitacija vojnih zločincev prehaja že v nesmiselnost.

Iz tematike književnosti in publicistike prav tako čedalje bolj izginja ta veliki motiv. Poštena razčlemba brezumnih dobe, etično samoproučevanje pisatelja kaže, da se potaplja v morju prečih dogodkov, ki preprosto prehitujejo drug drugega. Zato lahko smatramo, za moralno uslužno in dopolnjevanje praznine

Dva nova kratkometražna filma

»Clovek in voda«

V podjetju »Lovčen-film« so dokončali kratkometražni film »Clovek in voda« po scenariju, ki so ga napisali Milorad Djukanović, Vladimir Kolar in Zdravko Velimirovič. Režiserja filma sta Zdravko Velimirovič in Milorad Djukanović. Snemalec je Stevo Lepetič.

Film prikazuje življenje ljudi na obali Skadrskega jezera.

»Dežela vstaje«

V podjetju »Avala-film« so dokončali kratkometražni film »Dežela vstaje«. Scenarij za ta film je napisal književnik Milorad Panik-Surep. Režirala sta ga Vera in Ljubiša Jocić, snemal pa ga je Jovan Jovanović.

Film so snemali ob 150-letnici prve srbske vstaje in prikazuje s izvirnimi dokumenti ta veliki dogodek v zgodovini srbskega naroda.

Nov film „Sonce nad Jadranom“

Reka, 10. avg. Domače filmsko podjetje »Jadran-film« iz Zetuba in podjetje »Cronos« iz Münchena sta začela te dni snemati nov umetniški film »Sonce nad Jadranom«. Film je režiral Nemeč Ubel, ki je napisal tudi scenarij. Svetovalec v režiji je Milan Katič. »Sonce nad Jadranom« je lažje filmsko delo, v katerem je obdelana zgodba o treh nemških in enem jugoslovanskem študentu, ki se seznanijo med oddihom na Jadranu skupno preživljajo vrsto komičnih dogodivljajev, seveda ob obveznem ljubezenemskem zapletu. V glavnih vlogah nastopajo nemški igralci Pero Alexander,

znan iz filma »Dalmatinska svatba«, Joachim Bonne, Klaus Hawenstein in Erika Remberg. V filmu nastopa tudi znana nemška igralka Carola Höhn, izmed naših igralcev pa sodelujeta Drago Vojnovič in Mifa Mosinger.

Zunanje prizore snemajo v Opatiji, v Mošeniški Dragi in Voloski, notranje prizore pa bodo snemali v ateljejih »Jadran-film«. Snemanje zunanjih prizorov bo končano do 15. avgusta. Organizatorji poudarjajo, da bo film v celoti izdelan do srede oktobra, predvajali pa ga bodo konec tega leta. Z. R.

„Žal, je že use zasedeno!“

Tako je moral letos upravni odbor Mariborskega tedna odgovoriti mnogim podjetjem, ki so želela razstavljati. Razpoložljive

stave, ki naj bi s kakovostnimi kulturnimi, športnimi in drugimi prireditvami pomagali razvoju turizma. Odtlej pa se je marsi-

bolj stopnjujoča se konkurenca je napotila v Maribor nove razstavjalce iz raznih predelov države. Maribor namreč ni le naše največje industrijsko središče, katerega proizvajalci med Tednom prodajajo zaloge blaga svojim starim in novim kupcem iz najoddaljenejših krajev Jugoslavije, marveč je s svojim kaj bogatim zaledjem vred hkrati tudi eno dokaj velikih potrošnih središč. Zato je prav, da Mariborski teden iz leta v leto privablja iz drugih jugoslovanskih republik in iz ostalih krajev Slovenije več in več proizvajalcev v mariborskem industrijskem središču iskanega blaga, prav pa je tudi, da se veletrogovina, ki zadeva Maribor, organizira v Mariboru. Zaradi tega je Mariborski teden predvsem komercialna prireditev, hkrati pa seveda tudi dokaj koristen seznanjevalec široke javnosti zboljševanjem kakovosti in pestrosti domačega blaga.

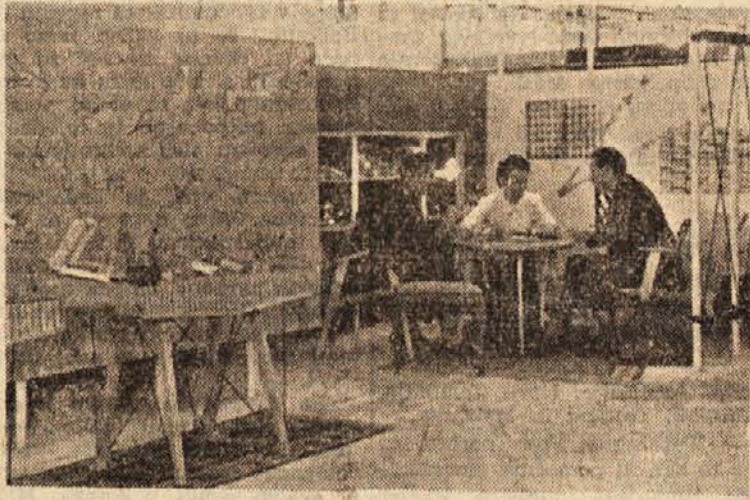
Niso pretirane trditve mnogih, da je Mariborski teden dobil že lani, a še bolj letos vsebinsko največje gospodarske prireditve v Sloveniji. — Res je, da bi Teden, ki je s svojimi razstavami

že zdaj največja gospodarska prireditev v Sloveniji, še mnogo pridobil v tem pogledu, če bi njegovi prostori bili primernejši. Na eni strani namreč niso dovolj veliki, na drugi strani pa mariborski urbanistični načrt ni prizanesel predelu mesta, kjer so zdaj razstavišča.

Spričo vsega tega je bila uprava Mariborskega tedna prisiljena začeti iskati nov primeren prostor, ki bi lahko najbolje služil temu namenu. Odločila se je za prostor ob levi dravski obali od železniškega proti glavniemu mostu. Na njem bi morali polagoma zrasti primerni objekti, ki pa naj ne bi služili samo Mariborskemu tednu, temveč — kot zaprti zimski športni prostori, koncertna dvorana in podobno — tudi kulturnim ustanovam, športnim društvom in drugim organizacijam.

Seveda, najtežje vprašanje so finančna sredstva. Poti do njih je več, toda kaže, da se gospodarstveniki nagibajo precej složno k možnosti, ki predvideva ustanovitev finančno samostojnega zavoda.

Vojtek Kavčič

V paviljonu tovarne »Zlatorog« sklepajo pogodbe

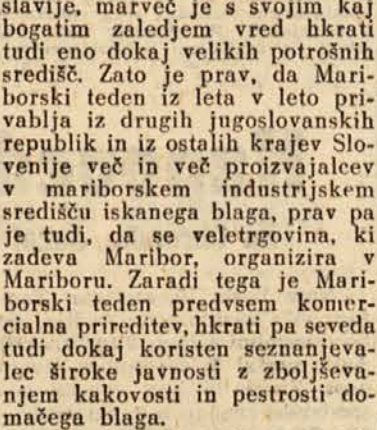
razstavne površine je pač še vedno premalo. Tako je bilo namreč tudi lani, medtem ko je predlanskim — na prvem povojnem Tednu — ostala nezasedena kar četrtina zaprte površine. S številkami: predlanskim je uprava Mariborskega tedna razpolagala s 1626 m² zaprtega razstavišča, lani z 2658 m², letos pa s 3051 m².

Nekoliko drugače je s številom razstavjalcev. Predlanskim jih je bilo 113 (izven Slovenije le varaždinski tovarni »Varteks« in »Kalniki«), lani 159 (44 podjetij iz drugih republik), letos pa le 140. Vzrok: številna podjetja so zahtevala tako velike prostore, da tudi povečana razstavna površina ni bila dovoljna niti za lanskoletno število razstavjalcev, kaj šele za še precej večje število letošnjih prosilcev.

Vse to nedvomno zgovorno dokazuje, da se je Mariborski teden močno uveljavil. Sicer je tudi za malodane vse predvojnne tedne vladalo veliko zanimanje, toda bili so vsi skoraj zgolj raz-

kaj pomaknilo naprej. Prvi povojni Teden je bil na primer le še delno razstava, a delno že komercialni sejem, lanskoletni in letošnji pa sta se dvignila dokaj visoko nad to, kar je bila ta tradicionalna in na Stajerskem silno priljubljena prireditev v minulosti. Zadnja dva Tedna imata namreč povsem komercialni značaj in kot taka pomagata hitro in ugodno plasirati proizvode mariborskih podjetij širom po Jugoslaviji, proizvode ostalih jugoslovanskih podjetij pa v Mariboru. Spričo tega razstavlja na Mariborskem tednu vedno več podjetij izven Maribora in Slovenije.

Na gospodarski razstavi letošnjega Mariborskega tedna so zastopane vse panoge industrije, a kmetijska podjetja in organizacije zaradi neprimerne letnega obdobja slabo sodelujejo. Vsekakor pa je Teden letos v dokajšnji meri zgubil značaj lokalne gospodarske prireditve. Sicer je to prišlo precej do izraza tudi že lani, toda bolj in

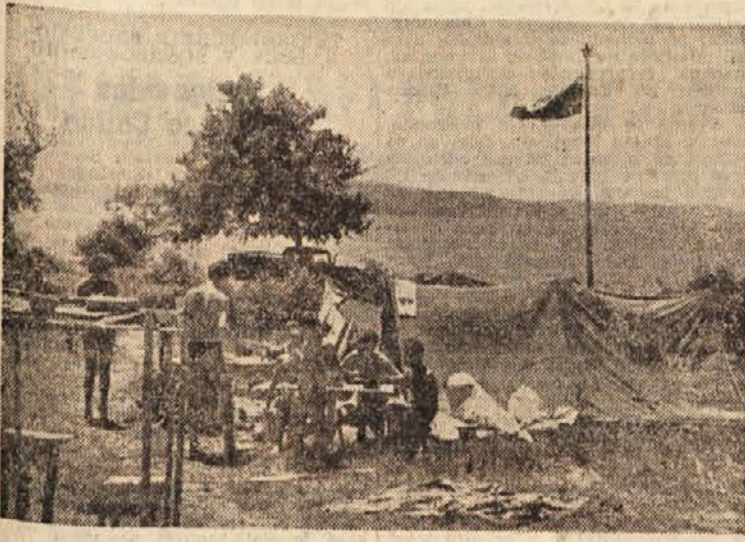

Tovariš Miha Marinko pred paviljonom »Jugoalko«

Tovariš Miha Marinko pred paviljonom »Jugoalko«

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Popoldanski posvet mladih tabornikov

RUTICA

Dar ob letovanju

Rutico mi je Neček prinesel, rutico lepo iz daljne tujine, bila prepolna je same miline, ko mi jo je iz koočka stresel.

Sam v trgovini jo je izbiral, kar sam mi izbral je barvo zeleno, saj ljubi to barvo kakor nobeno, tudi po vzorcu se je oziral.

Se jo je mamici svoji podaril, bila pa je prav iz iste tkanine, prav tako dolga in iste širine, vem, da me je bogato obdaril.

Gleda me, ko po rutici sežem in kadar denem jo tiho na rame, gleda na rutico, gleda še name, ko ji na rahlo vzole zavežem.

Zanjo odšel je precejšen denar, denarja ni dosti na letovanju, tudi zamudil je čas ob iskanju, da, pravo zato mi še dražji je dar.

Vida Taufer

MATO LOVRAK:

DVA PLAŠČA

V razredu učitelja Matije je pri-trjen na steno dolg obešalnik. Ne-kega jutra je bilo ob njem mnogo solza. Pravzaprav pod žebljem, pod prvim po vrsti. Dogodka ni bilo mogoče opazovati. Zgodil se je ne-nadoma. Bil je kratak. Pravzaprav trenuten.

Solarček Drago stoji pod prvim žebljem s plaščem čez roko, a sol-ze mu v curku teko. Zalostno je gledati jokajočega človeka, še huje pa je gledati jokajočega otroka. Ko pa joče Drago, tedaj se zdi, da bo planilo v jok vse, kar je v razredu. Njegove solze so iskrene. Zalost mu prihaja iz globine duše. Ta mali deček se ne cmeri za vsako malen-kost. Mora biti že vzrok, da mu priteko solze.

Učitelj Matej vzklizne: »Mar bo-mo današnji dan pričeli s solzami?! Kaj se je zgodilo, Drago?«

»Zdravko me je udaril s pestjo po obrazu.«

Ostali šolarji pa: »S silo ga je! Vse zvezde je moral videti. Menda ga je treščil v rebra, ne pa po glavi.«

»Ne po rebrih ne po glavi! Kaj se to pravi s pestjo suvati tovari-ša?! Kje so te le tega naučili?«

»V kinu! Zdravko gleda filme, v katerih se igralci pretepajo in ubi-jajo.«

»Vsak teden kupuje časnik, v katerem bere strahotne zgodbe...«

Učitelj jih prekine: »Kako to, da se roka stisne v pest za udarec?! Mar ni take roke, ki bi se razširila, da bi izročila tovarišu dar? Kje je roka, ki bi se stegnila za rokova-nje ali pa da bi objela tovariša?«

»Moja roka dela tako,« jelca Drago in iskreno govori. »Zdravko me je pa udaril po željosti, kjer mi manjkajo trije zobje. Zdravnik mi jih je včeraj izpulil.«

Morda se je zdelo kakemu dija-ku smešno, da se Drago boji za če-ljusti, iz katere so mu izpulili zobe. Vendar so bili vsi tiho. Vsi so soču-stvovali s tovarišem, ki mu niso prenehale liti solze.

Moreč molk prekine Zdravko. »Zakaj pa ne vprašate, čemu sem ga udaril?«

Ohoho, so se začudili dijaki. Ka-ko pa Zdravko govori? To se bo učitelj razhudil. Saj je že davno znano, o tem jim je učitelj stokrat govoril, da šolarji ne smejo sami kaznovati drug drugega. Učitelj sme soditi in kaznovati. Samo ena izjema je. Opravičljiva je samo ena zaušnica.

»Mar ti je Drago zmerjal ma-mo?« povprašajo šolarji.

»To ne, toda obesil je svoj plašč na moj žebelj.«

»Na kakšen žebelj?«

»Na ta prvi.«

»To je tvoj žebelj?«

»Da.«

Ta Zdravkov zagovor je razve-dril razred. Kot veter je prišel, ki v naravi razganja oblake. Učitelj sede, da bi se pogovoril z učenci. Kako si lahko Zdravko lasti prvi žebelj na obešalniku? V katerem zakonu piše, da je njegov? Mar za-to, ker si ga je prilastil in ga se-daj brani s pestjo? Če pride nekdo pred njim v razred, zakaj ne bi smel obesiti svojega plašča na prvi žebelj?!... Drugi šolarji pripomi-njajo, kako jim je vseeno, na ka-terem žeblju visi njih plašč. Čemu bi se prepirali? Lepše je živeti v miru. Nekateri šolarji so dejali, da celo radi obešajo plašče na zadnje žeblje. Žebelj je pač žebelj. Saj prvi ni srebrn pa tudi zlat ne... Pa čeprav bi bil...

Učitelj se tako počasi in mirno pogovarja z učenci. Besede padajo na Zdravkova ramena ko težko breme. Strašno je to. Ko nosi se-strico na hrbtno, je to pravo veselje. Ko si naloži vrečko moke, je pravi užitek. Toda te besede? Strašna, mučna teža, ki ga pritiska do tal...

Veliko je Zdravko zvedel iz te-ga pogovora. Sramota je dajati to-likšno važnost navadnemu zarjave-lemu žeblju. Njegovim tovarišem je vsec -, ali visi plašč na sedmem, osmem ali petnajstem žeblju. Ne-katerim je celo vseeno, ali ga ima-jo na prvem ali na zadnjem. Zdrav-ko je med razgovorom skrivaj po-gledal na dolg obešalnik. Hu, ka-ko je dolg! In zadnji žebelj je skoraj na koncu sveta. Majhen, dro-ben, komaj da ga vidi.

Tretji dan se je učitelj spet ve-selo sprehodil proti plaščema, pa je takole dejal:

»Kaj vidim? Kje pa je rokav modrega plašča?«

»Na ramenu sivega!« so odgo-vorili šolarji.

»Kdo ga je tako postavil?«

»Niheč, plašča sama. Ko sta ju obešala na žeblje.«

»O, kako je to lepo. Dva mala plašča v objemu.«

Zdravko molči. Drago je vesel. Obraz mu žari, oči mu sijajo.

Četrtega dne učitelj ni šel k pla-ščema na zadnjem žeblju, pač pa se je petega dne napotil naravnost k njima, ko je vstopil v razred: »Kaj vidijo moje oči: rokav plave-ga plašča je objel sivi plašč. Rokav sivega je objel plavega. Ne, ne, otroci, vi me varate. Gotovo je to storil nekdo izmed vas.«

Otroci pa so kričali: »Ne, ne! Niheč se ni dotaknil teh dveh pla-ščev. Zdravko in Drago sta jih obe-sila na obešalnik in šla vsak na svoj prostor.«

»Torej se dogaja čudeži!«

»Čudežev ni.«

»Tako je, otroci, rokavi se slu-čajno objamejo. Čeprav je tako, mi je vendar prijetno, ko ju gledam. Ne morem se ju dovolj nagledati.«

Tedaj poskoči Drago: »Z Zdrav-kom sva prijatelja, skupaj hodiva iz šole domov. Zdravko me je ob-jel. Jaz pa sem mu dal dve smokvi.«

Šolarji so presenečeni. Povpraša-jo Zdravka, če govori Drago resni-co. Ta samo z glavo prikima. Uči-telj se ustavi pred klopmi. Zdrav-ko je oproščen nadaljnje kazni. Ni

MANICA: Pogovor v gozdu

V zelenem gozdu, kjer skakljajo in prepevajo vsakovrstni ptički, se nekoč srečata ovca in lisica. Prav tedaj se v vrhu drevesa oglasi kos s svojo pesmico. Lisica se ozre kvil-ku in zagodrnja:

»Kako zoprni mi je ta črnih. In kako je grd. Saj je črn kot cigan.«

»Čudno,« pravi ovca. »Meni je pa kos zelo všeč. Njegova sukcnjca je res črna, toda lepa. Saj se sveti kot baržun. In potem ta njegov zlatorumeni kljun, ali ga nič ne opaziš? A kaj šele ko kos svoj kljunček odpre in zažrgoli... Po-slušala bi ga dan in noč.«

Med tem priskaklja izpod grma pisana soja. Lisica se spet namrdne:

»Uh, sojal! Ne maram je videti. Takoj se spomnim na njen grdi glas, brrr...«

»No, no,« ugovarja ovca, »res je, da soja nima ravno najlepšega glasu. Toda poglej njeno pisano perje! Če si pravična, moraš priti-diti, da je soja prav lep ptič!«

Zdajci na bližnji veji zažrgoli škrljanček:

»Ovčica, ti si dobra in pri vsa-komur vidiš le dobro in lepo. Ti pa, zavidljiva zvitorepka, si vsa polna zlobe, zato gledaš in vidiš tudi v svojem bližnjiku samo slabe lastnosti.«

Fračo sem imel že davno zelo rad. Vedno sem jo nosil v žepu. Nikamor nisem šel brez nje. Na-egniti gumo, in nato gledati zade-gata ptiča, kako prhuta po prahu, to je bil zame užitek.

Rad sem jo imel, čeprav sem doživljal zaradi nje neprijetnosti. Koliko oken sem razbil in koliko-krat so me zaradi tega nabili.

Mama mi je mnogo frač zlomi-la in jih vrгла v ogenj. Toda vse ni nič pomagalo. Fračo sem še dalje imel rad in jo nosil s seboj. Rad sem jo imel dokler se mi ni zgodilo nekaj, o čemer vam bom sedaj pri-povedoval.

Bil sem na vasi pri sorodnikih. Zima je bila huda in snega je bilo zelo veliko. Lačni vrbeci in senice so se spretelavali okoli koruznjaka, polnega koruze. Skril sem se pod pod s fračo v roki in čakal, da se bo približal kakšen ptič. Nenadoma je prhnla senica in sedla pod stre-

ho. Pričela je kljuvati koruzo. Mo-rala je biti zelo lačna. V tem hipu sem nategnil gumo, nameril in ka-menček je zadel nesrečno ptico. Nekajkrat je še mahnila s krili, na-to se je zrušila in sneg. Malo je pr-hutala in žalostno čivkala. Nato je pa nenadoma povesila krila, skr-čila noge in ostala negibna. Iz glave, kamor sem jo zadel s kamnom, je še kapljala kri. Na snegu je bilo nekaj rdečih kapljic.

Kar hudo mi je bilo, ko sem jo gledal. Najhuje mi je pa bilo, ko je ta uboga ptičica tožno začivka-la. Šel sem v hišo z očmi polnimi solz. Nisem mogel kositi. Še ne-kaj dni se mi je zdelo, da slišim žalostno čivkanje ubite senice. Te-daj sem vzel fračo, zlomil sem jo na drobne kose in jo vrgl v ogenj.

Od takrat nisem nikdar več vzel frače v roke, kaj šele, da bi skr-ljal na ptice. Namesto tega sem jih vzljubil. In če sedaj vidim koga, da jih preganja, ga oštejem in tudi mojim prijateljem dopovedujem, kako je treba ptice spoštovati in

Srečanje z razbojnikom

Ze iz starih časov so ohranjene zgodbe o razbojnikih, ki so se skrivali po velikih gozdovih. Ena med njimi pripoveduje, kako je pogum-ni gozdar ugnal nekega razbojnika v kozji rog.

»Stoj!« je zavpil razbojnik gozdarju, ki ga je srečal na križišču. »Denar ali življenje.«

»Dal ti bom denar,« je odgovoril gozdar, »toda gospodarju moram dokazati, da si me napadel. Zato prosim, prestrelj moj sukcnjč.«

Razbojnik je prestrelil sukcnjč. Potem pa je, na gozdarjevo proš-njo, prestrelil še rokave in še hla-

Gostija pri materi miši

In posedli so krog miz strički, tetke in nečaki, dedek in še botra miss — jedli putko so v omaki. Slišal si samo žvenket nožev, vilic in kozarcev, omes pa veletok besed čilih in krepostnih starcev. Kot na primer: »O, nekdanj!« »Veste, tole sem kupila.« »Dež bo nehal. Zdaj je mlaj.« »Oh, tako sem ga nabila! Smrkavec, ne uboga nič.« »Takrat, spak, se je dobilo.« »Dedek, vi ste pravi ptič.« »Oh, moj mož je kot strašilo.« »Boste vzeli še kompot? Bi morda kozarček vina?« »Zdaj je pač tako povosod. Danes čudna je mladina.« »Dragi boter mar si bral, da se spet bo podražilo?« »Rekla je.« »Dejal.« »Dejal.« »O, izborno je kosilo!« Potlej ostal je dedek Miš: »Dragi vnuk, na mnoga leta!« »Naj živi godovnik Miš z mamo Miš se mnoga letala!«

jih varovati. Pozimi mečem vsak dan pticam drobtine, poletil pa s prijatelji pazim, da se nihče ne do-tika njihovih gnezd.

Tanja čara

Čira, čara, čira, čara, naša punčka Tanja čara. V tončku črna tekočina, še bolj črna kot temina, ki se plazi v temni noči po kotéh v podrti koči. Zdaj in zdaj zasika plamen bolj svetel kot sončni kamen. Temne sence v mrak razmeče, iskre žarke in blesteče.

Čira, čara, čira, čara — — čudež k Tanjici ne mara. Treski že črna tekočina Tanji se po sleh razlije — — zdaj je konec čarovnijel!

Golar Manko

»Ne morem, nimam več nabo-jevi!«

»Če je tako, pa kar naprej! Alo, stopaj pred menoj!« Tako je rekel gozdar. Nameril je puško na razbojnika in ga odpeljal v zapor.

Učitelj prekine razgovor. Vstane ko pravičen sodnik, ki je končal razpravo. Izreče obsodbo: »Zdravka bomo takole kaznovali za udarec po glavi: Stirinajst dni bo ostajal delj časa v šoli. Pol ure delj.«

»To je zapor!« kriči sodna dvo-rana — učenec v razredu.

Učitelj pa nadaljuje: »Zdravko in Drago!«

»Prosim, tovariš učitelj!«

»Vzemita plašča. Tako, sedaj ju pa obesita na en žebelj. Ne na pr-vegaj!«

»Obesila ga bova na desetega!«

»Ne!«

»Kam pa?«

»Na zadnjega.«

Obsodba je ostra. In zanimiva. Šolarji so dan po obsodbi pogledali na zadnji žebelj. Točno. Na njem visita dva plašča. Sivi in modri.

Učitelj stopi tja proti zadnjemu žeblju in povpraša:

»Čigava sta ta dva plašča?«

Zdravko vstane: »Moj.«

Drago pa poskoči z nasmehom: »In moj.«

»Kako lepo se ujemata siva in modra barva.«

Naslednjega dne je bilo prav tako. Učitelj je šel do zadnjega žeb-lja in vprašal: »Čigava sta plašča?«

Zdravko je odgovoril: »Navadno, šolsko, Drago je pa ko ptiček za-čebhljal. Učitelj je spet pobožal pla-šča in dejal: »Kako lepo se uje-mata.«

Cof, čof po slani vodi

Bor in mak

Sredi žita, sredi klasja mlad nadutež — mak rdi, skromen stavec sredi loga — bor zelen v nebo kipi. »Glej mi kapo rdečo, boru mak se roga, ves bleščec, kakšen pa si ti, starina? Iglast ves in ves bodeč!«

Skromni stavec, bor bodeči maku nič ne odgovori, modrec ve: nadutost slednja s časom v nič se izgubi...

Rahla sapica zaptha, mak zaniha, ves droban; kaj bi boru piš slabotni — trdno on stoji, vzravnal!

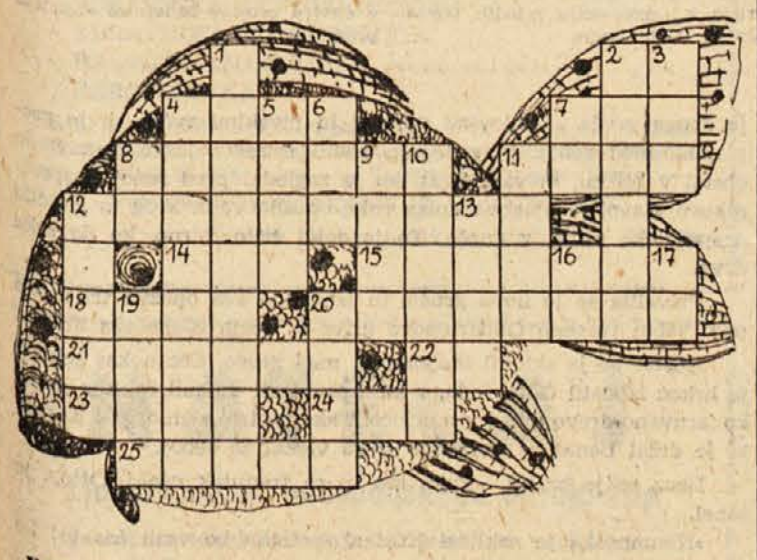
Mak zaveka: »Joj mi kape, vanjo pihati nikar — v bor mi, veter, zavihari — on je grd, bodeč in star!«

Skromni stavec, bor bodeči maku nič ne odgovori, modrec ve: nadutost slednja s časom v nič se izgubi...

Burja sname kapo maku, strt poleže na zemljo, dolga leta so minula, bor pa še kipi v nebol!

Danilo Gorinšek

KRIŽANKA »RIBA«

Vodoravno: 2. nikalnica, 4. na kakšen način, 7. časovno obdobje, 8. nagajiv, 11. velik otok v Matajskem stoju, 12. avtomobilsko ohišje, 14. žensko ime, 15. čeprav, četudi, 18. možko ime, 20. človek, ki je oropan, 21. vrsta graje, 22. znak za prvo lantano, 23. poškodbe telesa, 24. pripovedne pesmi, 25. možko ime.

Navpljeno: 1. naprava, ki nam ka-že zračni tlak, 2. običajl. šega, 3. glavni števnik, 4. del rastline, 5. močnja (srbohrvatsko), 6. vzvišeno lir-ske pesmi, 7. pritrdilnica, 8. veznik, 9. državna blagajna (tulka), 10. nik-dar, 11. skupina ptic, 12. pristanišče južnega Jadrana, 13. ženska obleka, 16. mednarodna kratica za Združeno

narode; francoski člen, 17. začetnik slovenskega pisatelja, 19. star možak, praded, 20. živalski zob.

Za male matematike

Ivan je rekel Petru —: »Če bi imel štiri jabolka več, kot jih imam, bi jih imel dvakrat več, kot jih imaš ti.«

Ali lahko poveste, koliko jabolk ima Ivan in koliko jih ima Peter, če veste, da jih imata oba sku-paj 35?

Rešitev:

Ivan jih ima 22, Peter pa 13.

Dane Zajc

Napredek na srednjih in dolgih proгах

Povsod izenačenost — Tudi Zatopka je močče premagati — Od naših tekmovalcev pričakujemo borbenosti — Največ obetata Mihalič in Mugoša — Vedno boljši rezultati na lestvicah

Natanko pred dvema letoma smo nekoliko paterično ocenili olimpijske igre v Helsinkih. Takrat smo, navdušeni nad uspehi svetovne atletike, vzključili: »Helsinki se ne bodo ponovili! To je olimpiada nad olimpiadami!«

Če sedaj pred nastopom najboljših evropskih atletov v Bernu pregledamo stanje v tekih na srednjih in dolgih proгах (od 800 do 10.000 m), tedaj ostane takratna naša trditve dejna točna.

Helsinki se ne bo ponovili, saj so vse rezultate, s katerimi so v tekih od 800 do 10.000 m osvajali zlate olimpijske medalje, pred evropskim prvenstvom v Bernu znatno izboljšali. Nesteti novi nadarjeni tekači, ki ne dovoljujejo, da bi se zmage olimpijskih prvakov spreminile v tradicijo.

DANSKI FAVORIT

Plavalosemu Danecu Nilsonu se je vendarle posrečilo ločiti se od svoje sence. Norvežana Boisen, večnega drugega na vseh velikih evropskih tekmovanjih. Ota vodita na evropski lestvici v teku na 800 m z rezultati, ki vzbujajo spoštovanje; Nilson 1:48,0, Boisen 1:48,1.

tradični drugi v teku na 800 m s časom 1:49,1, premagal pa ga je v času 1:49,0 Madžar Sontaghi, ki je bil doslej znan samo po tem, da je še kar dober tekač v teku na 400 m (48,0). V Evropi pa so do 1. avgusta zaznamovali 20 rezultatov pod 3:50,0 sek. v teku na 1500 m.

Iharos je minuli teden tekel 1500 metrov v času 3:42,4 in s tem izenačil evropski rekord, vedni drugi Boisen pa je naposled slavil zmago v teku na 1500 m, ko je v okviru dvoboja Norveška — Madžarska tekel 3:44,2 in premagal Madžara Rosavelygya. Naš Mugoša je v zelo dobri formi. V Helsinkih je tekel 3:47,8. V istem teku je Finac Davis Johanson pretekel progo v času 3:46,2. Mugoša je svojo formo potrdil tudi na državnem prvenstvu. Prepričani smo, da bo v Bernu izdržal vsakršno tempo. O razvrstitvi od prvega do desetega mesta bo odločala zadnjih 150 m. Mugoša pa v tem končnem teku želimo največji uspeh.

Ce hočemo izločiti favorite, je naša napoved takole: 800 m Nilson, 1500 m Iharos, Banister ali Jungwirth.

ZATOPEK NI DOCELA GOTOV

5000 in 10.000 m. Zatopek se je vsidral na hrh evropske lestvice z dvema silajinima svetovnima rekordoma 13:57,2 v teku na 5000 m in 28:54,2 v teku na 10.000 m.

V teku na 5000 m je Nemes Gula s časom 14:10,0 za celih 12,8 sekunde za češko lokomotivo. V teku na 10.000 m pa je drugi najboljši na evropski lestvici Madžar Kovacs z časom 29:09,0 za celih 14,8 sekunde slabsi od Zatopeka.

Toda na atletski progi se dogodi, ki drugače razvijajo. V Budimpešti se je majhnemu Madžaru Kovacsu posrečilo to, kar je doslej uredil le svetovni rekordar na 3000 m Gaston Reiff. Kovacs je kot senca spremljal letošega podpolkovnika In ga v Intnu premagal za celih osem metrov. Glede na to navljajo zanj. Ne smemo pozabiti, da bo tudi v Bernu olimpijsko podpiralo sleherni napad na Zatopeka.

MIHALICEVE MOŽNOSTI

S časom 14:19,6 v teku na 5000 m je Mihalič sedaj štirinajsti v Evropi, z izrednim časom 29:37,5 pa je v teku na 10.000 m tretji med vodilnimi evropskimi tekači. S to zmago si je priboril tudi vozovnico za Bern. Sodimo, da to ta tekač nemiren, poln ne-
Na nekem atletskem tekmovanju na Finskem je metalec kopja Nikinen vrget kopje 79,10 m daleč, kar je za 49 cm slabše od uradnega svetovnega rekorda njegovega rojaka Nikanena.

Po zgledu ženske stafete je tudi moška stafeta Madžarske postavila nov svetovni rekord v plavanju na 4 x 100 m mešano s časom 4:18,1.

Na ameriških meduniverzitetnih atletskih tekmah v Philadelphiji je v teku na 1 miljo Novozelandsko Halberg premagal svetovnega rekordarja na 800 m Whitefielda in olimpijskega zmagovalca na 300 m steeple Ashenfelterja.

Na mednarodnih moto dirkah v Oslju je v vožnji speed-way motorji Snjaric dvakrat popravil svetovni rekord dirkalšica v Oslju. Prevozil je krog v 23 sek. ali s hitrostjo 79 km na uro. V ostalih kategorijah so zmagali 123 cm: Mondler (O), 290 cm: Kovčević (O), prikolice do 500 cm: Ribič (L).

V tekmovanju Desgrange-Columbo za določitev najboljšega profesionalnega kolearja sezone vodi po zadnjih dirkah Švicar Küber s 94 točkami. Ostala mesta zasedajo Belgijci, medtem ko je zmagovalac letošnjega »Tour de France« Bobet šele šesti.

Rim — V sezoni 1955-56 bo v italijanskih nogometnih klubih lahko igral le še po en tujec. To je najnovejši ukrep italijanske nogometne zveze za izboljšanje stanja v italijanskem nogometu.

Po poročilih športnega lista »Internationale Sport-Korrespondenz« se nameravajo Nemci najprej v potegovanje za prvo mesto v Stafeti 4 x 100 metrov na letošnjem evropskem atletskem prvenstvu v Bernu. Nemski

nadnih izpadov. Zatopek si bo prizadeval razbiti skupino spremni valcev. Mihalič ne bi smelo za jati Zatopekove sieplne poteze. Mugoša, da bo Mihalič dosegel v doseg največjem teku na 10.000 m tretje do šesto mesto.

V teku na 5000 m nas bo ustopal Dragotin Stritof. Na balkanskih igrah je tekel 14:29,6, na državnem prvenstvu pa pet sekund slabše. Stritof je v svoji življenjski formi in utegne svoj najboljši rezultat izboljšati še za nekaj sekund.

S časom 14:22,0 se bo bržčas v Bernu uvrstil v finale, kar bo za tega marljivega športnika največji uspeh.

Priprave za Bern bodo v Ljubljani

Ljubljana, 10. avgusta — Za udeležbo na evropskem atletskem prvenstvu, ki bo v Bernu je atletski zveza Jugoslavije določila teke atletov: Mihalič, Mugoša, Skrinjar, Marjanovič, Lorgar, Milakov, Gubijan, Krivokapič, Stritof, Sarčević, Pavlovič, Račić, Grujič, Vipotnik, Jovančič, Pecelj, Benjak in Petrovič (kot rezerva za stafeto 4 x 100 m). Od atletskih so bile določene: Babovič, Tuče, Razdavič, Matej in Kalušević, Rados Muzošek in Milakova, ki odputujeta na Finsko ter Mihalič in Skrinjar, ki se bosta pripravljala v Kranjski gori, se bodo vsi ostali zbrali danes v Ljubljani, kjer bodo ostali na desetdnevnem skupnem treningu do odhoda v Šviclo. Reprezentanti bodo nastajeni v hotelu Bellevue, trenirali pa bodo na stadionu SSD Ljubljane v

Mednarodni namiznoteniški turnir v Opatiji

Za udeležbo na mednarodnem mladinskem namiznoteniškem prvenstvu Opatije, ki bo trajalo od 3. do 5. septembra, so se doslej prijavile ekipe Zahodne Nemčije, Posarja, Luxemburga, Avstrije, Francije in Belgije.

To tekmovanje je bilo prijavljeno Mednarodni namiznoteniški federaciji kot neuradno evropsko mladinsko prvenstvo. Naslov prvaka med posamezniki bo branil Nemes Freundorfer.

ČREPINŠEK IN STUPICA V VODSTVU

Ruše, 10. avgusta. Včeraj je bilo odigrano 7. in 8. kolo mladinskega prvenstva. Doseženi so bile rezultati: A-skupina: VII. kolo: Sieherl: Studnička prek, Kastelic: Črepišek 9:1, Perdan: Tomšič 1:0, Bohak: Čerpnjak remi, Šibila: Romih remi, VIII. kolo: Studnička: Romih remi, Čerpnjak: Šibila remi, Tomšič: Bohak prek, Črepišek: Perdan 1:0, Sieherl: Kastelic 1:0. Prekinjene partije iz prejšnjih kol: Kastelic: Čerpnjak remi, Studnička: Šibila 1:0. Pred zadnjim tekmovanjem v predtekmovanju je stanje naslednje: Črepišek 6,5, Tomšič in Baloh, Sieherl in Studnička po 4,5 (1), Perdan 4,5 itd.

B-skupina: VII. kolo: Stupica: Mavrič 1:0, Jeraj: Kac 0:1, Rezonja: Škerlj 0:1, Studnička: Bovek prek, VIII. kolo: Škerlj: Studnička 1:0, Mavrič: Rezonja 1:0, Kac: Stupica remi, Drakster: Jeraj 1:0. Prekinjena partija Stupica: Bovek se je končala z zmago Stupice.

Stanje na tabeli: Stupica 5,4, Škerlj in Drakster 5, Mavrič 4,5 itd.

POLFINALNI TURNIR LONGER PRED ZMAGO?

Sarajevo, 10. avgusta. VIII. kolo: Lukič-Gojak 0:1, Longer-Jovič

»Traverza smrti« v Dedcu

Vzponi slovenskih alpinistov v Mont Blancu

Alpinistična odprava PZS, ki je odputovala iz Ljubljane 29. julija, je naslednjega dne prispela v Chamonix. Takoj po prihodu so si alpinisti uredili taborišče na daleč od Chamonixa, znanega francoskega alpinističnega središča ob vznožju Mont Blanca (4810 m).

Vreme je bilo skrajna neugodno, a se je kmalu izboljšalo, tako da so posamezne plezalne naveze odšle na prve plezalne ture. 2. avgusta je bil izredno lep dan in naši alpinisti so dosegli prve uspehe. Tri plezalne naveze so se odpravile na koč d'Argentiere 2727 m. (Dr. Milan Potočnik, ing. Dolar Dalo, Levstik Igor, Kilar Mitja, Sora Milan in Vanker Vido). Ta plezalna skupina se je nato podala preko velikih snežnih in ledenih strmin na Col des Cristaux (3601 m) od koder se je preko ledenika Talefre in Mer de Glace vrnila v Chamonix.

Druga skupina plezalcev — dve plezalni navezi — (Krušič Janez, Silar Janko, Perko Marjan in Herlec Roman) je dosegla 4913 m visoki Deant du Geant — Orjakov zob.

Tretja naveza (Debeljak Ciril in Kočvar Rado) je preplezala L'arete du Diable — Hudčev greben v Mont Plane du Tacul 4243 m. Tura je znana kot ena najtežjih v ostenju Mont Blanca, predvsem zato ker se težave stopnjujejo v višini nad 400 m. Plezalca sta bila v steni 14 ur.

3. avgusta so se plezalci zopet zbrali v taborišču in se pričeli pri-

pravljati na nove odprave. O uspehu let-lech bomo poročali.

TURNIR PROFESIONALCEV V SCARBOROUGHU

Zmagovalac Avstralec Coston

V angleškem letovišču Scarborough prireja podjetje »Slezinger« vsako leto teniški turnir profesionalcev. Deveti zaporedni turnir je letos zbral 66 igralcev iz vseh krajev sveta. Od naših teniških igralcev sta se turnirja udeležila Radovanovič in Bojovič.

Prvo mesto na turnirju si je priboril mladi Avstralec Coston, ki je premagal v finalu Angleža Roberta v treh nizih 6:4, 7:5, 7:5. Profesionalna elita Kramerjeve teniške skupine letos ni sodelovala.

Naš predstavnik Ljubša Radovanovič je imel smolo, da se je v tretjem krogu v dvoboju s nosilcem skupine Angležem Mossom hudo poškodoval na nogi in je moral sedem dni preležati v bolnišnici. Zaradi njegove poškodbe je naša dvojica morala predati vse dvoboje. V prvem kolu je Radovanovič premagal Talerja (Anglija) v dveh nizih 6:0, 6:0 in Helinricha (Nemčija) tudi v dveh nizih 6:4, 6:1. Bojovič je v drugem krogu premagal nosilce skupine Nizozemec de Moos.

Četrto stoletje športa v Litiji

Litijski športniki so določili letošnji avgust za proslavo v okviru jubilejnih svečanosti ob 25-letnici Obstoja Športnega društva.

Šport je bil v preteklem stoletju privrloji vladajočca razreda in tujcev. Nemški uradniki v litijski prednici in topinici so prirojali od nedeljah skupne izlete, da bi vnašali med ljudstvo tuj duh. Prav tako so ustanovili strelsko društvo, kjer so med haljanjem prejelali strelske tekme ob potoku na Grbinu z namenom krepiti ozek krog nemških zagrnjencev sredi slovenske Litije. To je bilo pred pol stoletja, ko je narava prilegnila prve litijske turiste. V nekaterih, takrat narodno zavestnih in naprednih družinah, imajo še danes slike s prvih izletov na Kum in druge zasavske hribe. Možeje v visokih, trdih ovratnikih, ženske v teniških steznikih, z velikimi klobuki. Simbol takratnega zasavskega planinca je bila dolga palica in klobuk z gamsovo brado.

Navdušen Ljubitelji zasavskega planinca so ustanovili leta 1908 litijsko planinsko podružnico SPD. Prvak teh planinarjev je bil še danes nepozabni ekonom Ferdo Tomazin, ki se ga je prijel vzdevek »Mati narava«. V pesniško zasnovanih govorih je namreč proslavil ob zaključku venkega izleta. Ferdu Tomazinu je uspelo vzbuditi zasavce k množičnim izletom na Javorje, Janče, Sv. goro, Sv. planino (danes Partizanski vrh), Mirno, Kum in Dragan. Svedeč tuji v gorenske gore. Ob vsakem izletu je kumul specialiteto »planinski golašč«. Na pobudo Tomazina so odprli leta 1931 na Sv. gori prvo koč, imenovano Tomazinovo.

Litijski mladi rod je leta 1939 ustanovil Športno društvo, ki je iz

leta v leto širilo svojo dejavnost. Med obema vojnama so bili teki na Smartno-Utje-Grbin-14 km znani po vsej Sloveniji. Še danes so nekateri takratni tekači agilni športniki in voditelji litijskega športa.

Prvi športniki so bili vzgojeni tudi v narodnem duhu, zato je večina nekdanjih litijskih športnikov odšla v partizane in svoje krepe mišice in izkušeni značaj stavila v službo ljudske odpora.

Številne prireditve ob 25-letnici obstoja organiziranega športa v Litiji bodo dosegle vršek v nedeljo, 15. avgusta. V soboto 14. t. m. bo ob 20. uri slavnostna seja v sojni sobi MLO, nato pa bo družabni večer.

Današnje športno življenje v Litiji, na dveh igriščih, dokazuje, da je bilo dosedanje delo plodno in sedanjí športniki s smelimi pogledom korakajo k novim uspehom pri vzgoji litijske mladine. J. Z.

TEKMOVANJE ZA »POKAL GALEA«

Tudi uspeh!

ITALIJA: JUGOSLAVIJA 3:2

Po porazu našega para Bačo-Jagac v dvoboju z italijanskim parom Jacobini-Pirro, so bile tretjega dne finalnega dvoboja za »Galea cup« odigrani še preostali igri posameznikov.

Zagrizene borbe za »srebrni lopar«

Maribor, 10. avgusta — Včeraj se je nadaljevalo na teniških igriščih »Branik« in Ljudskem vrtu tekmovanje za pionirsko nagrado »srebrni lopar«. Igre, ki so jih vodili mladi tenisači, so bile od kola do kola vse bolj zanimive. Šplok moramo biti s kakoršnim tekmovanju zelo zadovoljni. Pri pionirjih so bili v četrt finalu doseženi ti rezultati: Kavur: Geržina 6:2, 6:1; Kočnik: Vidic 8:6, 6:0; Mesarič: Barbek 6:2, 6:3; Mulej: Založnik 1:6, 6:2, 6:1.

Rezultati tekmovanja pionirski so: četrt finale: Doleček: Bolec 2:6, 6:3, 6:0. Humeč: Weissensteiner 6:5, 6:1. Katičnik: Trunk 6:2, 6:4. Senkovič: Kavrič 6:3, 6:3. polfinale: Doleček: Kavrič 6:4, 3:6, 7:5. Katičnik: Senkovič 2:6, 6:2, 6:2.

Mladi reprezentant Bačo

Jagac je premagal Pirra z rezultatom 6:0, 7:5 in izenačil stanje na 2:2. V odločilnem dvoboju je Jugoslovian Bačo podlegel Jacobiniju v treh setih s 3:6, 6:4, 5:7, in je tako Italija osvojila prvo mesto. Jugoslavija pa drugo v tekmovanju mladih tenisačev za »Galea cup«.

Istočasno so bile gojenec teniške šole, ki so zadovoljivo oparili zaključne izpite, izročene diplome in lične knjižice, v katerih je orisan petletni razvoj marjorske teniške šole.

V nadaljevanju turnirja so bili doseženi ti rezultati: pionirke — polfinale: Lovrec-Doleček 6:1, 6:0. Knop-Katičnik 5:7, 6:3, 7:5; finale: Lovrec-Knop 6:4, 6:1. Pionirji — polfinale: Kočnik-Kavur 2:6, 6:5, 6:3. Mesarič-Mulej 6:3, 6:8, 8:7; finale: Kočnik-Mesarič 6:2, 5:7, prekinjeno zaradi teme.

REPUBLIŠKO PADALSKO PRVENSTVO BO V MURSKI SOBOTI

Na novem letališču v Murski Soboti bo od 18. do 22. avgusta padalsko prvenstvo Slovenije. Predvidevajo, da bo hkrati tudi večji letalski miting v okviru proslav 20-letnice »Ljudske pravice«.

Maratonec Skrinjar na cilju

Nilsen je svojo rekordno formo prepročljivo potrdil 22. julija v teku na 1500 m. Na velikem tekmovanju v Oslju je zmagal z rezultatom 3:45,2 pred Boisenom 3:46,0, Čehem Jungwirthom 3:46,2 in Madžarom Rosavelygyem 3:46,6.

V Budimpešti se je 4. julija pretili v osrednje Iharos z zmaganom nad Jungwirthom in Rosavelygyem. Njegovi rezultati so bili izvrstni 3:46,4, 3:46,4, 3:47,0.

Da dobimo še jasnejši, ali nemara bolj zamahtan položaj, naj omenimo, da sta Angleža Banister in Chataway urednili »sanje o miliji«, v teku na 1500 m pa dosegla čas 3:43,0 in 3:45,4.

TRIJE KRATKI PODATKI

In nazadnje še trije kratki podatki o atletski dejavnosti v začetku avgusta. V Oslju je bil Boisen po

BOKS

Določeni so kandidati za državno reprezentanco

Komisija za sestavo državne reprezentance je določila kandidata za reprezentanco, ki se bodo v času od 27. avgusta do 5. septembra pripravljali za dvoboj z reprezentanco Egipta. Isti kandidati pridejo v poštev za dvoboje v Avstrijo in Italijo, ki bodo prav tako v mesecu septembru. Priprave, ki bodo na Hlidi bosta vodila zvezna trenerja Hrbič in Sertič. Na priprave so poklicani: Poljič, Radovan, Mitrovič, Lazarevič, Lukič, Bulat, Kraljevič, Nikolčič, Kelava, Sovljanski, Pavlič, Popović, Korač, Nikolčič B., in Križanin.

TRIJE TOVARIŠI

ROMAN 148

Odpeljala sva se naprej. Zrak je bil mrzel in čist po zatohlem vzdušju v nagnečenih dvoranah. Avto je drvel po ulicah. Peljala sva se mimo kanala. Ulične svetilke so metale odseve oljaste barve na temno vodo, rahlo pljuskajočo ob betonirane bregove. Tovorni čoln je počasi privozil mimo. Vlačilec je bil prižgal rdeče in zelene signalne luči. Pes je zalajal z druge strani, potem je šel nekdo mimo luči in izgini skoz lino, ki se je za hip zlatenasto zalesketala. Onkraj kanala so stale jasno obsevane hiše v zahodnem delu mesta. Mostni lok se je bočil od njih na drugo stran. Nemirno so se po njem pomikali sem ter tja avtomobili, omnibusi in tramvaji. Videti so bili ko bleščeca pestra kača nad počasno, črno vodo. »Najbolje bo pustiti avto tu in nadaljevati pot peš,« je dejal Köster čez nekaj časa. »To ne bo vzbujalo tolikšne pozornosti.«

Karla sva ustavila pod ulično svetilko pred neko krčmo. Bela mačka je skočila izpred nje, ko sva izstopila. Nekaj cip v predpasnikih je stalo na pragu bližnje hiše in ko sva šla mimo, so umolknile. ... Se malo dalje je slonel v kotu hiše lajnar in dremal. Stara žena je brskala po odpadkih ob cesti.

Prispela sva do velikanske, umazane stanovanjske kasarne z več hišami v ozadju, dvorišči in prehodi. V prtilju so bile trgo-

vine, pekarija ter sprejemnica za čunje in staro železo. Na cesti pred prvim prehodom sta stala dva kamiona s policaji.

Na prvem dvorišču je stala v kotu iz lesenih letev narejena stojnica, na kateri je viselo več velikih zvezdokazov. Pred nizo s papirji je stal na odru mož s turbanom na glavi. Nad njegovo glavo je visela tablica z napisom: astrologija, hiromantika, napovedovanje bodočnosti, — vaš horoskop za petdeset pšenigov. Gruča ljudi je stala okrog njega. V rumeni, zgubani obraz mu je blesteče svetila karbidna svetilka. Govoril je gledalcem, ki so ga molče gledali; — z enakimi blodčimi, odstotnimi, po čudežih hrepenečimi pogledi, kakor prej poslušalci na zborovanjih z zastavami in godbami.

»Otto,« sem rekel pred menoj gredečemu Köstru, »zdaj vem, kaj hočejo ljudje. Politike nočejo. Hočejo nadomestilo za vero.« Ozrl se je. »Seveda. Spet hočejo v karkoli verovati. V kaj, je popolnoma vačeno. Zato so tudi tako fanatični.«

Prišla sva na drugo dvorišče, kjer je bila zborovalnica. Vsa njena okna so bila razsvetljena. Iznemada sva zaslila znotraj hrup. V naslednjem trenutku je prihrumela skoz mračen stranski vhod gruča fantov v vetrnih jopičih in se ko na dogovorjeno znamenje napotila čez dvorišče, tik mimo oken proti vratom zborovalnice. Prednji jih je odprl in vsa gruča je vdrila v zborovalnico.

»Udarna četa,« je rekel Köster. »Stopiva semle k steni za pivske sodčke.«

Po zborovalnici se je že razlegalo tuljenje in kričanje. V naslednjem trenutku je zažvenketalo okno in nekdo je priletel skozenj. Takoj potem so zahreščala vrata, skoznje se je privallala gruča ljudi, prvi so popadali, drugi pa so se zavallili čeznje. Neka žena je obupno zaklicala na pomoč in planila skoz vrata. Sledila

je druga gruča s stolovimi nogami in pivskimi vrčki, divje prepletana med seboj. Iz gruče je planil mizar orjaške postave in obstal v bližini, in vsakokrat, ko je zagledal pred seboj nasprotnikovo glavo, je njegova dolga roka opisala velik krog in treščila nasprotnika nazaj v gnečo. To je delal čisto mirno, ko da seka drva.

Privallala se je nova gruča, in iznemada sva opazila tri metre pred seboj rumeno Gottfriedovo grivo v rokah besnečega brkača.

Köster se je sklonil in pomešal med gručo. Čez nekaj sekund je brkač izpustil Gottfrieda, v silni osuplosti dvignil roke in padel ko izruvano drevo nazaj v množico. Takoj potem sem opazil Köstra, ki je držal Lenza za ovratnik in ga vlekel za seboj.

Lenz se je branil. »Pusti me še za trenutek nazaj, Otto,« je sopesl.

»Neumnost,« je zaklical Köster, »policija bo vsak čas tu! Le urno za menoj!«

Stekli smo čez dvorišče proti temnemu stranskemu vhodu. Bil je že skrajni čas. V naslednjem trenutku so zablizgale piščalke po dvorišču, zalesketale so se črne policijske čelade in policija je obkolila dvorišče. Stekli smo po stopnicah, da še nas ne bi odvlekli na stražnico. Skoz okno v veži smo videli, kaj se je zgodilo potem. Policija je poslovala siljano. Zaprla je prostor, zabila klin v gnečo, raztrgala gruče, jih razgnala in začela ljudi takoj odvažati. Kot prvega so odpeljali strmečega mizarja, ki je zaman skušal zadevo pojasniti.

Za nami so se odprla vrata. Neka žena v srajci, golih, tenkih nog, s svečo v roki, je pomolila glavo skoznje. »Si ti tu?« je vprašala godrnjavo.

DNEVNE NOVICE

DROBNI OGLASI

Jutri, dne 11. avgusta 1954, ob 18.30, bo na Trgu narodnih herojev sprejem otrok padlih borcev...

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za sredo, 11. avgusta: Poročila: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00.

6.30-6.35 Radijski koledar in privedive dneva - 7.00 Pregled tiska - 7.05 Jutrarnji orkestralni spored (G. Bizet, R. Strauss) - 7.30 Za gospodinjice - 7.35 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 8.10 Slike florantja igrajo korčarice in polke...

POLTOVORNI AVTO znamke Chevrolet, nosilnost 1,5 tone v izpraznjenem stanju, naprodaj. Ogled in ostale informacije pri trgovskem podjetju Jadran - Celje, Stanova ulica 13.

KURIR išče službo: Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3063. VRATAR išče službo Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3066

TRGOVSKI POMOČNIK špecerijske stroke išče službo: Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3072. FILMSKI LABORANT išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3073

Vsak naročnik »Ljudske pravice-Borbe« ima od 8. do 18. VIII. pravico do brezplačnega malega oglasa

SKLADISCNIK išče zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3067. CEVLJAR išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3068. T. T. MEHANIK išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3069.

VZGOJITELJICA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3074. NAMESČENKA išče zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3075

BLAGAVNICARKA išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3076. STROJEPIŠKA išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3077

KNJIGOVODKINJA mlajša moč, išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3078. MATERIALNI KNJIGOVODJA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3079

INZENIRKA KEMIJE išče primerno zaposlitev, Pomudbe pod št. 3080. FOTOREPORTERKA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3081

LIKARICA se želi zaposliti Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3082. GARDEROBERKA išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3083

KURIRKA išče službo Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3084. SKLADIŠČNICA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3085

KNJIGOVESKA DELAVKA išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3086. CEVLJARSKA PRESIVALKA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3087

SERVIKKA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3088. VLAGALKA išče službo, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3089

TEKSTILNA DELAVKA išče primerno zaposlitev, Naslov v oglaševalnem oddelku LP-Borbe. 3090. ZAMENJAM STANOVANJE, dvosobno, komfortno, v centru Ptuja, za enako v Ljubljani. - Vladislav Cegnar, Ptuj. 3059

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »SOČA«

Ameriški barvni film

»Najboljši med slabimi«

Tednik - Predstava ob 18 in 20 - Prodaja vstopnic od 16 dalje.

KINO »TRIGLAVA«

Premiera angleškega barvnega filma

»Važno se je imenovati Ernest«

Tednik - Kiselčna komedija z glavnimi igralci Michaelom Redgraveom in Joan Greenwood - Predstavi ob 18 in 20 Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO »ŠIŠKA«

Ameriški barvni film

»Rdeči gusar«

Tednik - V glavnih vlogah Burt Lancaster in Eva Bartok - Predstava ob 16, 18 in 20 - Prodaja vstopnic od 15 dalje.

LETNI KINO »BEZIGRAV«

Premiera angleškega barvnega filma

»Važno se je imenovati Ernest«

Tednik - Predstava ob 20.30 - Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »UNION«: mehiški film »La Roca«. Tednik. Predstava ob 18, 18 in 20. KINO »KOMUNA«: mehiški film »Rio Escondido«. Tednik. Predstava ob 18, 18 in 20. KINO »SLOGA«: ameriški film »Rdeči gusar«. Tednik. Predstava ob 16, 16 in 20. Ob 10 dopoldne matineja letnega filma. Prodaja vstopnic za matinejno od 9 do 10, za popoldanske predstave pa od 14 dalje.

JESENICE »RADIO«: angleški film »Vlomilec«. Predstavi ob 18 in 20. »PLAVŽ«: ameriški film »Titanic«. Predstava ob 20. LETNI KINO »SVOBODA«: italijanski film »Junaki ceste«. Predstava ob 20.30. CELJE »UNION«: ameriški film »Sestrinca Rahela«. Predstavi ob 18 in 20. »DOM«: ameriški barvni film »Carobni fižol«. Predstava ob 18.15. »LETNI KINO«: ameriški barvni film »Carobni fižol«. Predstava ob 20.15. KRANJ »STORŽIC«: ameriški barvni film »Scaramouche«. LETNI KINO »PARTIZAN«: angleški barvni film »Odpeljan«. »SVOBODA«: angleški barvni film »Odpeljan«. Predstava ob 19. PTUJ: indijski film »Anghyan«. Tednik: »Filmske novice 27«.

MOTOX sredstvo proti mollem zatevaja povoz ker le, če boš uporabil MOTOX, boš za svojo obleko brez skrbi!

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA: Sreda, dne 11. avgusta: Lekarna »Pri gradu«, Partizanska c. 1.

KINO:

UDARNIK: Amer. barvni film: »Rdeče nebo nad Montano«. PARTIZAN: Amer. barvni film: »Vrnitev na Broadway«. POBREŽJE: Amer. barvni film: »Rdeče nebo nad Montano«. STUDENCI: Amer. film: »Titanic«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE: na Rotovškem trgu v Mariboru: Sreda, 11. avgusta, ob 20. uri: Foerster: »Gorenjski slavček«. Četrtek, 12. avgusta, ob 20. uri: Verdi: »Rigoletto«.

UMETNOSTNA GALERIJA v Mariboru, Strossmayerjeva ulica: Razstava slovenskega slikarstva in kiparstva v Mariboru od leta 1918 do danes. Razstava je dneвно odprta od 9. do 18. ure v času od 8. do 22. avgusta. Prijave za skupinske obiske pošljite na telefon 25-45. - Vodstvo po razstavi zagotovljeno.

Umrli so v Ljubljani

Nazelj Franc, sin železničarja. Pogreb bo danes, v sredo, ob 11. uri na Žalah.

BRALCINAMPISEJO

Trem gospodarjem ne more služiti

Često se dogaja, da knjigovodja, ki je sicer dobro plačan v podjetju, kjer je nastavljen, išče še honorarne zaposlitve pri drugih manjših podjetjih. V zadržkih je oblaš sploh tak, da sprejme knjigovodja službo le pod pogojem, da mu dovolijo honorarno zaposlitev še pri drugih podjetjih. Seveda pri tem obljublja, da bo knjigovodstvo podjetja ažurno. Vendar pa podjetje, ki mu daje osnovno plačo, nima v tem primeru od knjigovodje take koristi, kakršno bi imelo, če bi se v celoti posvetil njemu.

Niso redki primeri, ko v tem ali onem podjetju nameščenci oziroma delavci ostanejo brez plač. Seveda, tega je kriva Narodna banka, ki zahteva od podjetij nemogoče stvari, nihče pa v tem primeru ne pomisli na knjigovodjo, ki zaradi preobremenjenosti (če vodi hkrati knjigovodstvo treh podjetij) ni bil v stanju napraviti tega ali onega poročila za Narodno banko.

Spričo decentralizacije gospodarskih podjetij je takih pojavov na terenu vsak dan več. Majhne poslovavnice, ki so se osamovojile, iščejo honorarne knjigovodje. Zato se zdi, da imamo premajhno število knjigovodj, in da bo treba misliti na to, da jih čim več usposolimo. S.

Strela je udarila

V soboto popoldne je med hudo nevihto udarila strela v stanovanje Marije Bayer v Spodnji Brežnici.

Hiša je bila tesna in je zato pogorela. V trenutku, ko je udarila strela, je bila mati z otrokom v hiši. Strela je mater samo zmedla, medtem ko je šestmesečnega otroka omamila, tako da se v nedeljo še ni zavedel.

Isti dan je udarila strela tudi v hlev Balantovih v Luščki vasi. Lesen hlev, krit s slamo, je pogorel. Zgorelo je tudi seno, medtem ko se jim je posrečilo živino rešiti. Gasilci so takoj prišli na pomoč, vendar so ogenj le omejili, da se ni morel razširiti na druga poslopja.

Kratek stik povzročil požar

V nedeljo je v Taenu Antoniji Sušteršičevi pogorelo gospodarsko poslopje. Komisija je ugotovila, da je začelo goriti zaradi kratkega stika pri električni napeljavi. Po dosedanjih ugotovitvah znaša škoda 2 milijona din.

Nesreča na vlaku

Strojvodja potniškega vlaka št. 913 je 8. t. m. pri premiku na postaji Most na Soči zadrl s glavo ob drog električne razsvetljave in doblj precej globoko rano. Suneč ga je vrgel a stroja na tla in se je pri tem poškodoval tudi na ramenih. Takoj so ga prepeljali v tolminsko ambulantno, od tam pa v bolnišnico v Vipavi.

Vagon je iztiril

V noči od nedelje na ponedeljek je na Solkanem mostu iztiril vagon tovornega vlada, zaradi česar je bila proga poškodovana in prvi potniški vlak iz Gorice proti Jesenicam ni mogel voziti. Potniški vlak, ki odha ja iz Gorice ob 7.05, pa je še lahko normalno vozil. 4553

PODJETJE ZA IZDELOVANJE RADIJSKIH IN RENTGENSKIH APARATOV ZAVODI RR - NIS

razpisuje natečaj za strokovnega knjižničarja

ki bi opravljal knjižničarske posle, razen tega pa prevajal strokovno literaturo iz nemščine in angleščine v srbohrvaščino.

Pogoji: perfektno znanje nemščine in angleščine, kakor tudi poznavanje strokovnih in tehničnih izrazov. - Plača po sporazumu. - Ponudbe z ohranjenimi življenjepisi pošljite na gornji naslov najpozneje do 1. oktobra 1954.

ZELEZARNA JESENICE

sprejme takoj v službo v kemični laboratorij inženirja kemije

PONUDBE Z ŽIVLJENJEPISOM POSLATI NA PERSONALNI ODDELEK ZELEZARNE JESENICE

»PLANIKA«, industrija obutve, Kranj

razpisuje mesto

revizorja

za poslovalnice svoje trgovske mreže

Interesenti naj pošljejo ponudbe z opisom dosedanjega službovanja in osebne podatke.

REKTORAT AKADEMIJE UPODABLJAJOČIH UMETNOSTI V LJUBLJANI

razpisuje

natečaj

za naslednja mesta predavateljev:

- 1. MESTO DOCENTA PREDAVATELJA kemije slikarskih, kiparskih in grafičnih materialov. 2. MESTO HONORARNEGA PREDAVATELJA za plastično anatomijo. 3. MESTO HONORARNEGA PREDAVATELJA za metodiko pouka risarja na srednjih šolah.

Prijave s potrebnimi dokumenti je treba vložiti na rektoratu Akademije upodabljaljočih umetnosti v Ljubljani, Strossmayerjeva ulica 1 najkasneje štirinajst dni po objavi v Uradnem listu.

HIDROELEKTRARNA DRAVOGRAD

zaposli:

elektrotehniko

z dovršeno srednjo tehniško šolo, s prakso ali brez nje

tehniškega risarja

s prakso v tehniškem risanju

Stanovanje za samce preskrbljeno. Plača po tarifnem pravilniku. - Nastop službe takoj

Ponudbe z izkazom o dosedanjem delu oz. dokončanih študijah poslati na upravo elektrarne Dravograd - v Dravogradu

PODJETJE ZA PROIZVODNJO IN PROMET S KRUKOM IN PECIVOM

»SLOBODA« - ZEMUN

razpisuje

prvo ofertalno licitacijo

za adaptacijo in dograditev parne-pekarnice v Zemunu, Ognjena Price ul. 1

Proračunska vsota znaša okrog 25.000.000 din. Licitacija bo 20. avgusta 1954 ob 10. uri v direkciji podjetja, Bežanijska ulica št. 39.

Ponudbe se sprejemajo pri direkciji osebno ali po pošti do ure licitacije.

Elaborat in vse podatke dobite v direkciji, pa tudi po telefonu 37-042 vsak dan od 7-14, začnši od 10. avg. 1954.

4354

DOM LJUDSKEGA ZDRAVJA - ŠIBENIK

razpisuje natečaj za

- ZDRAVNIKA SPECIALISTA ZA OTROŠKE BOLEZNI ZDRAVNIKA ZA OČESNE BOLEZNI ZDRAVNIKA OTORINOLARINGOLOGA ZDRAVNIKA RENTGENOLOGA ZDRAVNIKA STOMATOLOGA DENTISTA (ZOBARJA) ZOBOTEHNIKA

Plača po uredbi osebja, zaposlenega v zdravstvenih ustanovah, dodatna in funkcionalna pa po pravilniku DLZ Šibenik. - Nastop službe takoj. - Stanovanje zagotovljeno. - Prošnje se sprejemajo do 10. septembra 1954.

Uprava Doma ljudskega zdravja - Šibenik

NATEČAJ

Ljudski odbor ovčepoljskega okraja-Štip

potrebuje takoj naslednje zdravnike in profesorje:

- okrajna zdravnika splošne prakse za Štip in Sv. Nikolo za specializacijo zdravnika za otorinolaringologijo Specializacija na kaki domači kliniki zdravnika za očni oddelek (okulista) zdravnika za prsne bolezni (fiziologa). Specializacija v posebni bolnišnici v Štipu z 200 posteljami

ZA POPOLNO GIMNAZIJO IN UČITELJSKE V ŠTIPU:

- profesorja francoskega jezika profesorja zgodovine profesorja matematike profesorja fizike profesorja ali učitelja glasbe profesorja ali učitelja risanja učitelja politehnične izobrazbe

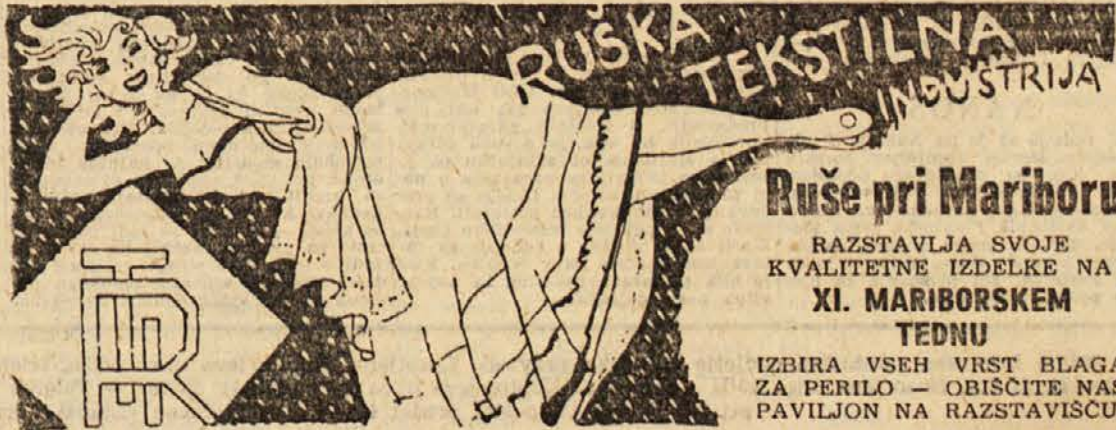
Plača po uredbi dodatna za zdravnike ozi po tarifnem pravilniku Pogoj: končan študij ali enoletna praksa na terenu. Ponudbe pošljite na gornji naslov do 31. avgusta 1954. 4250

OKRAJNI ZDRAVSTVENI DOM TRBOVLJE

razpisuje mesta:

- zdravnika, dentista, zobotehniko, 2 zobnih asistentk, 2 bolničark.

Osnovna plača po uredbi in dopolnilna plača po pravilniku (o 1500 do 7000 din). Društveno stanovanje za zdravnike preskrbljeno

Ruše pri Mariboru

RAZSTAVLJA SVOJE KVALITETNE IZDELKE NA XI. MARIBORSKEM TEDNU

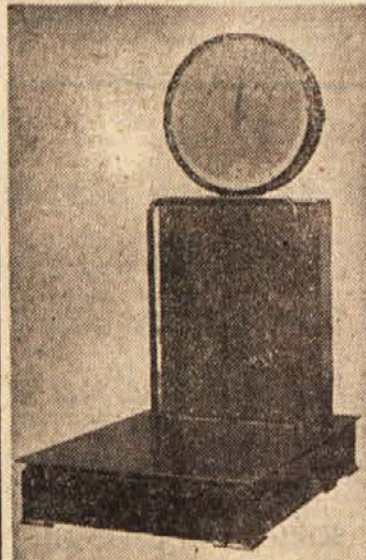
IZBIRA VSEH VRST BLAGA ZA PERILO - OBIŠČITE NAS PAVILJON NA RAZSTAVIŠČU!

Od kuhinjske do lokomotivske tehtnice

Letos, konec novembra, bo marljiv kolektiv tovarne tehtnice v Celju slavil 60-letnico obstoja in razvoja te tovarne. Na dan pomembnega praznika, 29. novembra, bo formalna otvoritev nove tovarne v Spodnji Hudinji. Do takrat bo zgrajeno tudi tričetrtr montažne dvorane z žerjavno progo. Za kakovostne izdelke te tovarne se zelo znanjajo tudi izven meja naše domovine, predvsem v Turčiji, Egiptu in v Indiji. Vendar je izvoz tehtnic zaenkrat še nemogoč, ker je v obstoječih obratih zmogljivost premajhna.

Če upoštevamo, da nobena veja našega gospodarstva ne more shajati brez tehtnic, je povsem razumljivo, da je tudi proizvodnja tehtnic za naše gospodarstvo zelo važna in ji razvoj zato nalaga zmeraj večje naloge. Pri tem se moramo le za hip ozreti v preteklost, ko je iz majhne privatne obrtne delavnice raslo podjetje za izdelovanje manjših tehtnic. Nekdanji lastnik je v začetku zaposljeval le 10 delavcev, vtem ko jih je leta 1946 bilo tod zaposlenih že 50. Obrat je rasel stihajsko, brez povezave s tehnološkim procesom proizvodnje. Taka dediščina pa je seveda zelo ovirala povečanemu delovnemu kolektivu izpolnjevanje planskih nalog za našo mlado industrijo. Število zaposlenih delavcev se je povečevalo na 160 ljudi, delovni prostori pa so ostali skoraj neizpremenjeni. Kljub velikim težavam pa je kolektiv vendar uspel znatno razširiti proizvodnjo novih izdelkov. Skoraj neverjetno je, v kakšnih pogojih je kolektiv osvojil proizvodnjo velikih mostovnih, lokomotivskih in vagonovskih tehtnic, saj jih še sedaj izdelujejo na prostem, pod milim nebom. Velike tehtnice v glavnem izdelujejo iz težkih profilov in debele pločvine. Nekateri deli tehtažo tudi do 4000 kilogramov, pa jih morajo delavci obdelovati, sestavljati in nakladati brez mehaničnih prenosnih naprav. Delovni pogoji so zelo težavni, saj več kot polovica delovnih mest nima dnevne svetlobe, 25 ljudi stalno dela na prostem in je zategadelj tudi razumljivo, zakaj ima ta tovarna zmeraj nadpovprečni bolniški stavež (7%). Proizvodnja pa ovira tudi razdrobljenost podjetja na tri kraje. Zato je tudi razumljivo, da organizacija dela ne more biti najbolj urejena glede na tehnološki proces proizvodnje. Posledice takega stanja so padec storilnosti dela, kakovosti dela in povečanje režijskih stroškov. Vsa ta teža je morala podjetje povečati transportno skupino delavcev, kupiti še en tovorni avtomobil za prevoz izdelkov in surovin od obrata do obrata. Pa tudi 6 vratarjev imajo v tej tovarni, kar je nedvomno svojevrsten rekord!

Delovni kolektiv se je zaradi tega odločil, da se poslopije nekdanje tekstilne tovarne v Spodnji Hudinji, katero je podjetju bilo dodeljeno, obnovi in razširi z dozidavo nove montažne dvorane in potrebnimi delavci. Tovarna tehtnica je za to prejela od LOMO Celje 15 milijonov dinarjev investicijskega kredita, sami pa so prispevali 5 milijonov. Nove prostore že dlje urejuje

Izdelek Tovarne tehtnic v Celju nove prostore za 49 milijonov dinarjev. Montažna dvorana bo sezidana do 29. novembra, ko bo tudi formalna otvoritev nove tovarne, odnosno tovarniških poslopij v Spodnji Hudinji. S tem se bo dvignil fizični obseg proizvodnje za 77%, vtem ko se bo dobiček povečal za 83%, računajoč cene, ki veljajo v letu 1954. Ko pa bo investicijski program izgradnje tovarne popolnoma končan, bo tod zaposlenih 260 delavcev.

NOVI IZDELKI IN MOŽNOSTI ZA IZVOZ
Tovarna tehtnica ne izdeluje več kuhinjskih tehtnic, kajti s 60-letno tradicijo in sposobnim strokovnim kadrom izvršuje mnogo bolj zamotane proizvode. Razen balančnih, decimalnih, skladišnih, čebelarskih, namiznih, osebni tehtnic, izdelujejo še avtomatske skladiščne tehtnice, polavtomatske tehtnice za silose, mostne, vagonetske in vagonetske tehtnice. Sedaj delajo v tovarni prototip tehtnice na transportnem tiru, primerne za rudarstvo, cementarne in drugo industrijo. Prvi dve tehtnici te vrste bodo izdelali za železniško postajo v Trbovljah in rudnik rjavoga premoga v Velenju. Pozneje bo Tovarna tehtnic v Celju tvorstne tehtnice dobavljala strojni tovar-

ni v Trbovljah, ki bo le-te montirala na transportne trakove. Za izdelke celjske tovarne, ki edina v naši državi izdeluje toliko raznovrstnih tehtnic, se močno zanimajo tudi v inozemstvu, kjer so naši izdelki za 10% cenejši (v Turčiji in Egiptu). Državne železnice Indije se zanimajo za večjo količino vagonovskih tehtnic. Vendar Tovarna tehtnic ne bo mogla skleniti pogodb, ker jim trenutno proizvodne kapacitete tega ne dopuščajo. Tako se dogaja tudi pri drugih industrijskih tehtnicah, ki jih ne morejo izvažati v večjih količinah. To vprašanje bo rešeno šele takrat, ko bodo v Spodnji Hudinji uredili novo tovarniško poslopije in povečali proizvodnjo.

F. K.

Tudi Jakobski dol bo imel občinski praznik

V Jakobskem dolu bodo letos prvič slavili občinski praznik v spomin na največji dogodek iz narodnoosvobodilne vojne. 11. avgusta 1944. leta so nemški fašisti izvahali, da so v Bračkovski hiši v Jakobskem dolu aktivisti Osvobodilne fronte, Obkolili so hišo, da bi zajeli ali pobili aktiviste. Prišlo je do hude borbe, v kateri je padel aktivist iz Slovenskih goric Peter Golob. V spomin na to borbo bo Zveza borcev Jakobski dol odkrila ploščo na Bračkovski hiši, v kateri je bila dolgo javka za aktiviste in pohorske partizane. Za občinski praznik so se pripravile vse množične organizacije in društva. Odbori organizacij bodo imeli slavnostne seje, društva pa bodo nastopila s kulturnimi in športnim programom.

Na Mamolju nad Litijo bi radi imeli šolo

Mamolj nad Litijo je najvišja točka v obrobni litijskih hribih. Okrog Mamolja so nanizane številne male vasice: Podmilj, Prolesje, Čebelnik, Zelenec, Dolgo brdo in druge. Kmetje so veseli, če pride med nje, radi se pohvalijo, ker so dobili po osvoboditvi v vse to vasi elektriko. »Zdaj nam je življenje za pol lepše, kakor prej, ko smo morali oblati luči: Na Mamolju in v drugih vaseh so namreč svetili s tremi, v nekaterih hišah imajo še sedaj starinske obličice, ki so jih gonili po štirje kropic fantje, ki so oblati bukovne trake. Takemu opravilu so dejali »luč oblati«.

Vaščani teh hribovskih vasev pa imajo tudi svoje težave. »Prva svetovna vojna nam je porušila cesto, druga šola,« potoji ta ali oni vaščan. Vse to vasi nimajo namreč nobene dobre ceste. Pota so slabi in zato na njih trpijo ljudje, pa seveda tudi vpražna živina.

Prvo svetovno vojno so jim že obljudili cesto, ki naj bi povezovala vse te hribovске vase med Litijo - Gradščem in Poljskimom. Načrtovani gradnji vojne niso izvedli.

V vseh teh vaseh je tudi približno 60 šolarjev. Nekotere vase so vsočasno na Poljskim, druge v Smartnu pri Litiji, na vsako stran imajo otroci po dve uri hoda. V visokem enoletnem pouku seveda še več. Stari so predkraj železni ljudje, zato so se v stari Jugoslaviji trudili, da bi dobili novo šolo na Mamolju ali pa v Podmilju, ki je še bolj na sredini vseh teh krajev. Ne eden, celo več posestnikov je dalo svet za šolo brezplačno na razpolago. Predvojna školska oblast je že postavila komisijo za gradnjo šolskega poslopija, vtem pa je prišlo do vojne in šola je padla v vodo.

Med NOB so bili vsi tri kraja na prednega duha in enotni v boju proti fašizmu. V vaseh so se naselili partizani, ljudje so jim bili v oporo mnogo fantov in mož je odšlo tudi med borce. Zato je okupator zašle ljudi izseljevali. Mamolj, Podmilj in druge vase so bile precej časa celo osvobodeno ozemlje. Francinovali pa Kramarjeva mama, Ajdovčev oča in mnogi drugi so bili legendarni prijatelji naših partizanov. Iz grškega maščovanja so Nemci prihrumeli v začetku leta 1945 v vse to vasi in začeli divjati, kakor nori. Kramarjeva mama iz Čebelnika je en sam dan našlela 63 gospodarstev, ki so jih divji fašisti hkrati zažgali.

V NOV je bila porušena tudi šola na Poljskim. Sedaj so jo obnovili v kmetje okrog Mamolja in Podmilja žele, da bi ljudska oblast priokolela tudi njim na pomoč, da bi zgradili novo šolo za 60 okoljskih otrok v Podmilju. Kmetje bodo dali na razpolago stavbišče in les ter pomagali tudi s prostovoljnimi delom, le da bi ojačali šolanje svojim otrokom.

PTUJSKI OKRAJ PRED III. GOSPODARSKO RAZSTAVO

Prvi avtomobil premoša iz rudnika „Šega“ v Makolah

Ptuj, 10. avg. 1954. Včeraj so pripeljali v Ptuj s svečano okrašenim tovornim avtomobilom prvi avtomobil črnega premoga iz predvčerajšnjim odprtega rudnika »Šega« pri Makolah. Rudnik črnega premoga pri Makolah so izkoristili že pred vojno, toda vedno večji izvirki talne vode so polnili rove; tako da ročne črpalke za vodo niso več zadoščale. Rudnik so morali opustiti. Šele s priključitvijo občine Makole k ptujskemu okraju — po razformaciji poljskega okraja, ki za prizadevanje Makolčanov ni imel razumevanja — so začeli na zborih volivcev v Makolah razpravljati, da bi začeli kopati premog v rudniku »Šega«. OLO v Ptuj je podprl prizadevanje domačinov, odobril tri milijone kreditov za pripravljajna dela, ki so jih zmogli opraviti šele tedaj, ko so dobili v okolici Makol elektriko. Občani, ki so z veseljem sprejeli pomoč okraja, so začeli neumorno delati, tako da so končali pripravljajna dela dosti pred postavljenim rokom in so 8. avgusta 1954 rudnik svečano odprli. Ob otvoritvi so imeli v rudniku že dvajset rudarjev in pet vagonov nakopane rude, tako da imajo vsi delavci že zagotovljene mesečne prejemke. Z denarjem so racionalno gospodarili, saj so od odobrenega trimilijonskega kredita porabili 2.600.000 dinarjev, v kar je všteta tudi instalacija električnih naprav, montiranje tračnic, huntuov, dvigal, črpalnih naprav in ostalega. Ze danes razmišljajo o nabavi kompresorja, da ne bi kopali ročno. Premog iz rudnika »Šega« je lepo črn, ima 7.000 kalorij, 78% koks in le 1/2% žvepla. Prvi avtomobil, ki so ga danes pripeljali v Ptuj bo porabila mestna kovčanja namesto oglja. Dogovorjeni so že za dobavljanje v Kidričevo, Slovensko Bistrico in Ptuj, čeprav se za prenos zanimajo celo Avstriji. Zaloga črnega premoga v Makolah je ocenje-

na na zalogo, ki bo zadoščala šestdeset let, če bi ga izkopali dnevno po dva vagona. Vsekakor je obnovna rudnika »Šega« v Makolah najvažnejši gospodarski dogodek v ptujskem okraju, kakor nalašč pred III. okrajno gospodarsko razstavo, na kateri bo rudnik premoš tudi razstavil. Rudnik »Šega« v Makolah nam tudi dokazuje, da zemlja okrog Boča, Donačke gore, Macolja in Hačoz skriva še dosti zakladov. Makole so tisti srečni kraj v ptujskem okraju, o katerem je sekretar okrajnega komiteta ZKS dejal, da bodo v nekaj letih postale mezarizskano jama: »BALUNJECO«. Ta sto. V Makolah imajo tudi še ne-

Prvi kamion premoša iz rudnika »Šega« v Makolah

jama je nekaj posebnega, okrog Boča so kar tri jame tega imena, prva je nad Miklavžem na Boču v višini približno 680 metrov, druga nad kamnomolom nad samostanom v Studenihah pod Bočem in zdaj zadnja v Makolah. Predsednik občine, tov. Viktor Žnidar, ki je hkrati tudi direktor rudnika »Šega«, z veseljem pripoveduje o jami, ki ni samo navadna več kilometrov dolga jama, temveč ima že pri vhodu prave kapnike. Tako so Makolčani kakor tudi prebivalci Boča prepričani, da je to prava pravilna jama, ki bi bila lahko vsaj tako znamenita kakor Postojnska. Nekotere stvari dajejo res slutiti na neodkri-

te zanimivosti: Na Boču je dosti požiralnikov. Pri Miklavžu voda pronicna in prihaja pri Studenihah zopet na dan. Pod Bočem — tako trdijo ljudje — so tiste zdravilne snovi, ki »skuhajo« gabriško, kostričniško in vse roganske vrtele. V Poljskih kamnolomih so v plasteh peska in kamenja nalomili cele plasti lepih kristalov. Se topil izvirke vode pod Bočem, daje res misliti, da morajo biti v velikih temnih jamah okrog Boča zanimive stvari in še neodkriti zakladi. No, Makolčani se njihovo zaupanje in trud nista izneverila, ker kopljejo visoko kalorični črni premog in z veseljem zatrujejo, da bodo raziskali in odprli turistom kapniško in tajinstveno jama z vsemi zanimivostmi, ki jih danes te zakriva-ta tema, brezna, razni sloji in voda.

V anketi bodo kmetje povedali, kaj mislijo o gojenju sladkorne pese in o gradnji tovarne

Te dni bo izvedena v mariborskem, ptujskem, ljutomerskem in mursko-soboškem okraju anketa med kmetovalci za gojitev sladkorne pese in gradnjo sladkorne tovarne.

Za gradnjo sladkorne tovarne je med kmetovalci imenovanih okrajev precejšnje zanimanje. Prav anketa pa bo pokazala, v koliko so kmetje pripravljeni gojiti sladkorno peso. Sladkorna pesa ni za t. kraje nova kultura, kajti pred leti so jo že sejali na večjih površinah. Ob pravilni pripravi zemlje, primernem gojenju in negi je bil pridelek tudi od 300—400 q na ha, torej precej več kakor v Slavoniji in ostalih krajih, kjer jo že od nekdanj goje.

Delovne sile je predvsem v Prekmurju dovolj. Prekmurški sezonski delavci že desetletja hodijo obdelovat polja, posejana s sladkorno peso, v Slavonijo in ostale kraje naše države. Nekaj pa jih je hodilo delat tudi v Nemčijo in Francijo. Vseposvod so pa bili cenjeni kot zelo dobri delavci.

Pridelovanje sladkorne pese bo ugodno vplivalo na izboljšanje celokupne njivske površine v teh krajih. Sladkorna tovarna pa bo proizvajala razen sladkorja, ki ga potrebujemo zmeraj več, tudi stranske proizvode; pesne rezance, melaso in saturacijski mulj. Prva dva proizvoda sta izdatni in ceneni kr-

Na Zavarjevem vrhu grade Planinski dom

Zavarjev vrh na Kosjaku je lepa izletna točka, ki pa je bila dostopna, pa tudi ustreznega doma ni imela. Planinsko društvo v Mariboru je dalj časa predvidevalo zgraditve doma, pa ni imelo sredstev. Leto za leto ga začelo graditi, čeprav s skromnimi sredstvi. Še prej je bilo treba popraviti cesto, ki pelje na vrh. Slabša kolovozna so naredili dobro avtomobilsko cesto, po kateri dorežajo material. Cesta pa bo koristila tudi okolišnim prebivalcem. Zato so odobrili OLO Maribor-okolice meniti, da je treba Planinsko društvo prepri pri njegovem delu; na njegov seji so mu dodelili 400.000 din podpora za gradnjo doma na Zavarjevem vrhu.

Predvidevajo, da bo do začetka letošnje zime dom od stroho in bode prostori toliko urejeni, da bodo zimski v njem že smučarji našli prijetno vetišče.

Violinist Franček Serajnik 80-letnik

Sketove Miklovo Zale. Rodil se je 6. avgusta 1874.

Ze njegov oče je bil učitelj v Korošicah in zato si je tudi Franček izbral ta poklic. Povsod, kjer je igral, boval, na Cerkevniku v Slovenskih goricah, na Hajdini pri Ptujju, v pa v Središču in naposled v Mariboru, je uspešno deloval kot sproten inštrinski pedagog in kot organizator slovenskih orkestrorov. Za stare Avstrije je bil edini slovenski violinist, ki je izvajal program evropske kakovosti. V Središču je deloval 20 let. Je zastavil vse svoje sile za razvoj glasbene kulture na deželi. Ustanovil je v vodil je mešan pevski zbor, igral bo na pihala in tamburški orkester. Z godbo je nastopal v mnogih krajih, zlasti v Slovenskih goricah, kjer so izvajali izključno skladbe slovenskih avtorjev, in tako je pomagal k gati narodno zavest. Kot violinist je nastopal po vsej Sloveniji. V Čistočici v Ljubljani je žel na koncertu uspeh, da mu je župan Tavčar podelil stipendijo za študij na praški konservatoriju.

Po prvi svetovni vojni se je preselil v Maribor, kjer je deloval kot glasbeni pedagog. Vzgojil je več glasbenikov, komponiral skladbe, med drugim gimno zbirko slovenskih narodnih mi, ki jih je priredil za dve volitvi. Zaslužnemu glasbenomu kulturnemu delavcu Frančku Serajniku v mnogem toploga sonca v njegovi ljubljenjski jeseni!

OD VSEPOVSOD

DEKANI

V nedeljo je bilo v Dekanih z ključno taborjenje mladine koprake okraja, ki sta ga organizirala okrajni odbor mladinske organizacije in svet za prosveto okrajnega ljudskega odbora. Na zaključni slovesnosti sta čestitala mladincem k doseženim uspehom predsednik okrajnega ljudskega odbora Franc Kralj-Petek in predstavnik JA major Babič. Vodstvo taborjenja je najbolje mladince nagradilo. — Petnajstrednega taborjenja v Dekanih se je udeležilo v dveh izmenah 460 mladincov iz vseh občin okraja, ki so se predvsem udeleževali na športnem in kulturno-prosvetnem področju. Ob zaključku so imeli strelsko tekmovanje, na katerem so zmagnali dekanski mladinci. Nogometna tekma med mladinsko skupino koprake »Aureol« in taborniki pa se je končala neodločeno 3:3. Razen tega so mladinci izvedli tudi nekaj telovadnih točk.

KOPER

Vrednost opravljenih gradbenih del v prvem polletju v koprskem okraju znaša 343 milijonov 610.000 din, kar je za 49 odstotkov več kot lani v istem razdobju. Največja aktivnost je bila pri graditvi stanovanj in pri komunalnih delih, kjer znaša vrednost opravljenih del blizu 200 milijonov din. V industriji in rudarstvu znaša vrednost opravljenih del v prvih šestih mesecih letos blizu 120 milijonov din, v kulturnih in socialnih ustanovah blizu 11 milijonov din, v prometu nad 10 milijonov in v poljedelstvu 1 milijon 400.000 din.

NANOS

V nedeljo se je na Nanosu shralo precejšnje število ljubiteljev gorških lepot, kjer so praznovali 5-letnico, odkar je bila odprta Vojkova koča. Na slavnosti je govoril tov. Anton Urbas, zastopnik Planinske zveze Slovenije, ter ob koncu podelil častno diplomo tovarstvu Garzotliji, tajniku OLO Postojna, kot priznanje za njegovo požrtvovalno delo.

LITIJA

Muzejsko društvo v Litiji je razstavilo v izložbenem oknu mestne knjižnice Grumova dela. Dr. Slavko Grum, pisatelj drame »Dopisek« v mestu Gogic in mnogih novel, je rojak iz litijske okolice. Razstavljeno so rokopisi, spomini iz pisateljevega življenja, razni tiskani, tudi česke revije, ki so pridobevale Grumove prevode. Precej je tudi slikovnega gradiva. Za razstavo je visokošolski tov. Janez Vozelj iz Smartna narisal pisateljevo rojstno hišo. Razstavljeno gradivo je zbral in uredil tov. Jože Zupančič.

ZALEC

V petek so se v dvorani »Hmo-zada« sestali predstavniki občinskih ljudskih odborov Spodnje Savinjske doline in govorili, kako bi združili kraje v gospodarsko celoto. Kraje nameravajo združiti tako, da bi bili v eni komuni vsi kraji celjske kolonije in Savinjske doline do Sočane, s sedeš komune pa naj bi bil v Zalcu. Sestanka se je udeležil tudi zvezni ljudski poslanec tov. Frnc Leskošek-Luka.

Gasilsko društvo Zalec je v nedeljo proizakusilo novo črpalko za namakalne naprave. Črpalka je lepo delala in jo bodo s pridom uporabljali tudi za gašenje večjih požarov. Črpalka načrpa 1450 litrov v minuti, kar zadošča za 6 gasilskih ocvr.

POLJČANE

Minuli teden je bila v Poljčanah higienaska razstava, ki jo je priredil Svet za zdravstvo pri OLO Maribor-okolica. Med razstavo sta bili dve predavanji. O splošnih zdravstvenih vprašanjih na vasi je govoril zdravnik iz Maribora, ob zaključku pa je zdravnica iz Poljčan predavala o negi in prehrani otroka. Ljudje so predavanja z zanimanjem poslušali. Razstavo si je ogledalo zelo veliko ljudi. Zlasti so se mudili v oddelku za tuberkulozo, matere pa v oddelku, kjer je bila prikazana pravilna in nepravilna nega dojenčka.

LENDAVA

V petek je bila v Lendavi 20. redna seja občinskega ljudskega odbora. Odborniki so razpravljali o reorganizaciji gostinstva in investicijskem delu za gradnjo novega stanovanjskega bloka in pekarna. Iz dosedanjih gostiln socialističnega zakupa bodo ustanovili v mestu pet državnih gostinskih gostišč. Občinski ljudski odbor bo izdelal tozadevna pravila in izposloval pri banki potreben obratni kredit. — Za dograditev stanovanjskega bloka, ki so ga začeli minul teden graditi, zahtevajo 8 milijonov investicijskega posojila. Ker občinski odbor v letošnjem proračunu nima potrebnih sredstev, so najprej posredovali pri OLO, nakar pa so zaprosili za kredit pri Proizvodnji nafte v Lendavi, ki jim ga je odobrila za dobo 5 let. — Sklenili so tudi popraviti cesto za gradom. Skrajšana cesta, ki vodi v lendavske vinograde, bo v bodočih mesecih vsakakor velikega pomena za vse vinogradnike. Začeli bo-

vanjskega bloka in pekarna. Iz dosedanjih gostiln socialističnega zakupa bodo ustanovili v mestu pet državnih gostinskih gostišč. Občinski ljudski odbor bo izdelal tozadevna pravila in izposloval pri banki potreben obratni kredit. — Za dograditev stanovanjskega bloka, ki so ga začeli minul teden graditi, zahtevajo 8 milijonov investicijskega posojila. Ker občinski odbor v letošnjem proračunu nima potrebnih sredstev, so najprej posredovali pri OLO, nakar pa so zaprosili za kredit pri Proizvodnji nafte v Lendavi, ki jim ga je odobrila za dobo 5 let. — Sklenili so tudi popraviti cesto za gradom. Skrajšana cesta, ki vodi v lendavske vinograde, bo v bodočih mesecih vsakakor velikega pomena za vse vinogradnike. Začeli bo-

do popravljati most na Lendavi, ki veže cesto med Benico in Pince-Marofom.

JAVOROVICA

V nedeljo je tudi Javorovica v občini Sentejnemu praznovala začetek nove dobe. V vasi je zasvetila elektrika. Predsednik občine tov. Dodo Majzel je govoril o pomenu tega dne in se zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je prišlo do kmetne elektrifikacije sentejnskega Podgorja. Predlagal je tudi, naj bi napeljali elektriko do grobišča, kjer so bile pokopane žrtve Cankarjevega bataljona in kjer naj bi ob obletnici smrti junakov in drugih priložnostih gorela luč. Navzgor so z odobranjem pozdravili to misel in sklenili, da bodo ta dela takoj opravili. Domačini bodo za to dali drogevo in opravili vsa dela. — 2.

PODGORJE

V Podgorju pri Slovenem Gradcu so v nedeljo 8. avgusta svečano otvorili gasilski dom. Pomembne proslave so se udeležilo približno 300 domačinov, ki so z veseljem sledili programu in otvoritvi. Vrednost doma je ocenjena na 9 milijonov din, kar so pa zaslieli s skupnimi napori in pomočjo le uspeši. Od DOZ so prejeli 950.000 din, kmetijska zadruga jim je je poklonila približno 600.000 din. Ogromen delež so prispevali tudi kmetje, ki so podarili za približno 2 milijona din lesa. Iz vseh teh sredstev in s prostovoljnimi delom so podgorški gasilci pokazali, da lahko v izrazito kmepki občini tudi nekaj naredijo. Vsem gasilcem kot ostalim, največ pa tov. Antonu Knapi, gre za njihov veliki trud vsjo priznanje.

BOGOJINA

KZ v Bogojini se v zadnjem času zelo uveljavlja. Razen trgovine dela tudi odkupni in kmetijski odesk. Koristnost KZ pri razvoju kmetijstva so videli tudi v ostalih vaseh, kjer so imeli samo trgovine KZ. Nedavno so se vključila v KZ Bogojino tudi KZ Flvoče, člani iz sosednje vasi Ivanec in KZ Strehovel.